

Diferències de gènere

Recull de les preguntes fetes als Observatoris del 2004 i 2005

**Centre de Recerca Sociològica
Institut d'Estudis Andorrans**

ÍNDIX

METODOLOGIA	5
TREBALL I GÈNERE	6
1. En relació als següents aspectes, vostè creu que actualment la situació de les dones a Andorra és millor, igual o pitjor que la dels homes?	6
1.1.-Salaris	6
1.2.-Perspectives de promoció professional	7
1.3.-Estabilitat en el lloc de treball	7
1.4.-Accés a llocs de responsabilitat en les empreses.....	7
1.5.-Accés a llocs de responsabilitat en la vida política	8
2. Ens podria dir si està més aviat d'acord o més aviat en desacord amb cadascuna de les frases següents?:.....	8
2.1.-“En les mateixes condicions, és a dir, amb la mateixa preparació i dedicació, la majoria de les empreses prefereixen homes per cobrir els llocs de treball de responsabilitat”	8
2.2.“Les dones han d'esforçar-se més que els homes per demostrar que poden desenvolupar un mateix lloc de treball”	9
3. De les següents professions, digui si us plau, qui creu que les pot exercir millor, els homes o les dones:.....	9
3.1.-Mestre/a d'educació infantil i primària	10
3.2.- Xef de cuina.....	11
3.3.- Enginyer/a telecomunicacions.....	11
3.4.- Electricista	12
3.5.- Fotògraf/a	13
3.6.- Secretari/ària.....	13
3.7.- Caixer/a de supermercat	13
3.8.- Cirurgià/ana	14
3.9.- Infermer/a	14
3.10.- Bomber/a	15
3.11.- Polític/a.....	15
3.12.- Conductor/a de camió.....	15
4. De les següents característiques, qui considera que tenen millor aptitud, els homes, les dones o igual (no hi ha diferència)?	16
4.1.- Aptitud per les matemàtiques i la ciència.....	16
4.2.- Inclinació a ocupar-se d'altres persones.....	17
4.3.- Habilitat manual	17
4.4.- Força física	18
4.5.- Habilitat per a dirigir persones	18
4.6.- Disposició a rebre ordres (a què el manin)	19
4.7.- Facilitat d'expressió oral	19
4.8.- Disposició a viatjar per motius laborals	19
FAMÍLIA I GÈNERE.	21
1. Podria dir si està d'acord o en desacord amb cadascuna de les frases següents? ...	21
1.1.- “És probable que a un nen petit (en edat pre-escolar) el perjudiqui que la seva mare treballi”	21
1.2.- “Quan la dona té un treball a jornada completa, la vida familiar se'n ressent”	22

1.3.- “Tenir feina està bé, però el que la majoria de dones volen en realitat és crear una llar i tenir fills”.....	22
1.4.- “Ser mestressa de casa omple tant (o pot ser tan gratificant) com treballar per un salari”	23
2. Està d’acord o en desacord amb les següents frases?	23
2.1.- “Tant l’home com la dona haurien de contribuir als ingressos familiars”	24
2.2.- “El deure d’un home és guanyar diners, el deure d’una dona és cuidar de la seva casa i família”	25
2.3.- “En general, són tan aptes per a cuidar els fills tant els pares com les mares”	25
2.4.- “Els homes haurien de compartir les tasques domèstiques en major mesura que ho fan ara”	25
3. A la seva llar, qui s’encarrega de fer las següents tasques?.....	26
3.1.- Bugada	26
3.2.- Petites reparacions de la casa	27
3.3.- Planxar	27
3.4.- Cuidar els membres de la família que estan malalts	27
3.5.- Fer la compra	28
3.6.- Organitzar les tasques de la llar.....	28
3.7.- Fer la neteja	28
3.8.- Preparar el menjar	29
3.9.- Ajudar als nens a fer els deures	29
4. Aproximadament, quantes hores a la setmana dedica vostè personalment a les tasques domèstiques? (sense tenir en compte la cura dels fills ni les activitats que es puguin considerar d’oci).....	30
5. I la seva parella, quantes hores a la setmana dedica a les tasques domèstiques? (sense tenir en compte la cura dels fills ni les activitats que es puguin considerar d’oci)	32
6. Quina de les següents frases descriu millor la forma que es reparteixen les tasques domèstiques vostè i la seva parella?	34
7. Quan hi ha fills petits (que encara no tenen edat per anar a l’escola), quina de les següents possibilitats és la que vostè considera ideal?	35
8. (Només als casats o parelles de fet) En quina de les següents situacions es troba vostè actualment?.....	36
9. (Només als casats o parelles de fet) I la seva parella?	37
10. Qui té més ingressos vostè o la seva parella?	38
11. Com administren els ingressos que aporten els dos o alguns dels dos?	39
12. Li sembla bé aquesta organització/administració dels ingressos?	39
INFÀNCIA I GÈNERE	40
1. En els darrers mesos ha comprat o regalat algun joc/joguina per algun nen o nena d’entre dos i deu anys?	40
2. (Als que sí han comprat algun joc o juguina) Quin tipus de joc o juguina era? I era per a un nen o per a una nena? (màxim tres juguines).....	40
CAMPANYA DE SENSIBILITZACIÓ	42
1.- Ha vist/coneix la campanya de sensibilització que s’està difonent en els darrers mesos (amb l’eslògan “ <i>T’ho creus?</i> ”) per al foment de la igualtat d’oportunitats entre homes i dones?.....	42
2. (Només als que coneixen la campanya) A través de quin mitjà l’hi ha arribat? (multiresposta)	43

3. (Només als que coneixen la campanya) Creu que aquesta campanya és necessària per conscienciar a la població sobre les desigualtats entre homes i dones?	43
4. (Només als que coneixen la campanya) En una escala entre 0 (gens útil) i 10 (molt útil), valori si aquesta campanya pot ser útil per reduir les desigualtats entre homes i dones	44
CONCLUSIONS	45

METODOLOGIA

Aquest treball és el recull dels resultats de tres observatoris, els del segon i tercer trimestre del 2004 i el del primer quadrimestre del s'ha fet mitjançant una enquesta personal telefònica.

L'univers és tota la població andorrana més gran de 18 anys.

Les mostres estan composades de més o menys de 870 persones enquestades escollides a cada quadrimestre de manera aleatòria sistemàtica a cada mostra entre totes les llars que tenen telèfon. Dintre de cada llar la persona enquestada també ha estat elegida de manera aleatòria, a fi i efecte de tenir la mostra el més representativa possible de tota la població.

Amb un nivell de confiança del 95,5%, el marge d'error és del voltant del 3,35% amb la hipòtesis més desfavorable $P=Q=50$ i en el supòsit d'una selecció aleatòria simple.

PREGUNTES SOBRE ESTEREOTIPS I DIFERÈNCIES DE GÈNERE**TREBALL I GÈNERE****1. En relació als següents aspectes, vostè creu que actualment la situació de les dones a Andorra és millor, igual o pitjor que la dels homes?**

	Millor	igual	Pitjor	Ns/nc
Salaris	,2%	11,4%	82,3%	6,1%
Perspectives de promoció professional	3,3%	30,6%	60,8%	5,4%
Estabilitat en el lloc de treball	6,0%	53,3%	36,3%	4,3%
Accés a llocs de responsabilitat de les empreses	3,5%	30,5%	62,3%	3,7%
Accés a llocs de responsabilitat de la vida política	3,2%	39,2%	53,5%	4,1%

La majoria de la població enquestada considera que la situació de les dones és pitjor que la dels homes en relació al salari, les perspectives de promoció professional, l'accés a llocs de responsabilitat en les empreses i en la vida política, i només en relació a l'estabilitat en el lloc de treball, la majoria pensa que la situació de les dones és igual que la dels homes.

Una dada important a tenir en compte, com es pot veure seguidament per a cada apartat, és que en tots els casos llevat d'un la percepció actual és més pessimista per les expectatives de les dones que no la de l'any 2002. En l'únic cas on les perspectives actuals són més optimistes que les de fa dos anys és en el cas de l'accés a llocs de responsabilitat de la vida política. La contundència d'aquesta dada comparativa pot ser un indicatiu d'un empitjorament real de les condicions de treball del col·lectiu de dones en el mercat de treball andorrà, o pot ser degut a una major conscienciació de les dones del Principat envers les desigualtats de gènere, o bé pot ser causat per una conjunció d'ambdós factors explicatius.

1.1.-Salaris

El 82% de les persones enquestades consideren que la situació de les dones és pitjor que la dels homes en relació als salaris, i només un 11% pensa que és igual (un 6% no ha respost). Val a dir que la percepció d'aquesta situació de desigualtat ha augmentant respecte els resultats del segon Observatori de l'any 2002 (el 72% considerava que en

relació als salaris la situació de les dones era pitjor i un 23% que era igual que la dels homes).

Les dones són les que diuen en major proporció que la seva situació en relació als salaris és pitjor (el 87% de les dones pel 78% dels homes). En canvi, analitzant en funció de les altres característiques de les persones enquestades (edat, nacionalitat, nivell d'estudis, ocupació) no s'observen diferències significatives en aquesta qüestió.

1.2.-Perspectives de promoció professional

Al demanar per la situació de les dones en relació a les perspectives de promoció professional, un 61% dels enquestats pensa que és pitjor i un 31% que és igual, però només un 3% diu que és millor que la dels homes. En l'Observatori del 2002, un 54% va definir les perspectives de promoció professional de les dones com pitjor i un 38% com igual (també un 3% deia que era millor que la dels homes).

Entre les persones enquestades, les dones diuen en major proporció que tenen pitjors perspectives de promoció professional (el 67% de les dones pel 55% dels homes).

1.3.-Estabilitat en el lloc de treball

En aquest cas, la majoria (53%) ha considerat que l'estabilitat en el lloc de treball de les dones és igual a la dels homes, tot i que un 36% diu que és pitjor i un 6% que és millor que la dels homes. En l'Observatori de l'any 2002 hi havia un percentatge superior dels que consideraven que l'estabilitat en el lloc de treball de les dones era igual que la dels homes (68%) i un percentatge inferior dels que pensaven que era pitjor (25%).

Segons les característiques de les persones enquestades, destaca que les dones (42%) diuen en major proporció que la seva situació en relació a l'estabilitat laboral és pitjor que la dels homes (pel 31% dels homes que pensa el mateix). En funció de l'edat, els més joves diuen en menor proporció que la situació de les dones és pitjor (24%) i són els que diuen en major proporció (61%) que és igual, mentre que en els grups de més edat disminueix els que consideren que la situació de les dones és igual i augmenta la dels que consideren que és pitjor. Per nacionalitat, destaca que els espanyols són els que diuen en major proporció que la situació de la dona és pitjor (41%) i els francesos els que ho diuen en menor proporció (25%). Segons el nivell de formació, augmenta la proporció dels que diuen que la situació de la dona és igual al passar als nivells d'estudis més alts (del 48% dels que tenen estudis primaris al 58% dels que tenen estudis universitaris) alhora que disminueix la proporció dels que diuen que és pitjor (del 43% dels que tenen estudis primaris al 32% dels que tenen estudis universitaris). En funció de l'ocupació, els propietaris, directius i comandaments intermedis són els que diuen en major proporció que l'estabilitat laboral de les dones és igual que la dels homes (67%), i els que ho diuen en menor proporció són les mestresses de casa (38%), jubilats (39%) i els treballadors de la restauració, serveis personals i de seguretat (48%).

1.4.-Accés a llocs de responsabilitat en les empreses

Envers l'accés de les dones als llocs de responsabilitat en les empreses, un 62% considera que ho tenen pitjor que els homes, un 31% que és igual i un 4% que és millor. Aquests percentatges són similars als observats en l'enquesta del 2002 (un 60% considerava que l'accés de les dones als llocs de responsabilitat en les empreses era pitjor, un 32% que era igual i un 3% que era millor que la dels homes).

En relació a la percepció de la situació de les dones en l'accés als llocs de responsabilitat en les empreses, el 57% dels que tenen estudis primaris considera que és pitjor, pel 64% dels que tenen estudis secundaris i el 67% dels que tenen estudis

primaris, però la proporció dels que pensen que és igual disminueix al passar als nivells d'estudis més alts (el 35%, 31% i 23% respectivament).

1.5.-Accés a llocs de responsabilitat en la vida política

La major part de les persones enquestades (54%) considera que la situació de les dones pel que fa a l'accés als llocs de responsabilitat és pitjor que la dels homes, un 39% considera que és igual i un 3% que és millor. En aquest cas, comparant amb els resultats de l'Observatori de l'any 2002, la percepció de desigualtat ha disminuït (un 61% considerava que la situació de les dones era pitjor, un 29% que era igual i un 2% que era millor que la dels homes).

Les dones enquestades consideren que la seva situació és pitjor en l'accés a llocs de responsabilitat en la vida política, en major proporció que els homes (el 62% de les dones pel 45% dels homes), mentre que els homes pensen en major proporció que és igual (el 45% dels homes pel 33% de les dones). En funció de la nacionalitat, els espanyols són els que diuen en major proporció que la situació de les dones és pitjor que la dels homes (56%) mentre que el grup d'altres nacionalitats ho diu en menor proporció (49%). Segons l'ocupació, els que diuen en major proporció que la situació de les dones és pitjor són els treballadors no qualificats (64%) i el personal administratiu (61%) mentre que els treballadors qualificats i semiqualicats de la indústria i la construcció són els que ho diuen en menor proporció (35%).

2. Ens podria dir si està més aviat d'acord o més aviat en desacord amb cadascuna de les frases següents?:

2.1.-“En les mateixes condicions, és a dir, amb la mateixa preparació i dedicació, la majoria de les empreses prefereixen homes per cobrir els llocs de treball de responsabilitat”

	Freqüència	Percentatge
Més aviat d'acord	643	72,4
Més aviat en desacord	220	24,8
Ns/nc	24	2,8
Total	888	100,0

Un 72% de les persones enquestades consideren que les empreses prefereixen homes per cobrir els llocs de treball de responsabilitat (en l'Observatori del 2002 prop d'un 76% també ho pensava). Hi ha més dones que estan d'acord amb aquesta afirmació (79% de les dones pel 66 % dels homes) i també augmenta la proporció dels que hi estan d'acord en els grups de més edat (el 54% dels que tenen entre 18 i 24 anys pel 78% dels majors de 55 anys). En funció del nivell d'estudis, s'observa una lleugera diferència (estan d'acord el 73% dels que tenen estudis primaris o sense estudis i el 68% dels que tenen estudis universitaris), i en funció de l'ocupació, els que hi estan d'acord

en major proporció són les mestresses de casa (87%), els treballadors no qualificats (81%) i el personal administratiu (79%).

2.2“Les dones han d'esforçar-se més que els homes per demostrar que poden desenvolupar un mateix lloc de treball”

	Freqüència	Percentatge
Més aviat d'acord	691	77,8
Més aviat en desacord	184	20,7
Ns/nc	13	1,5
Total	888	100,0

La majoria de les persones enquestades (78%) consideren que les dones han d'esforçar-se més que els homes per demostrar que poden desenvolupar un mateix lloc de treball (aquest percentatge és lleugerament superior al de l'Observatori de l'any 2002, quan prop d'un 75% de les persones enquestades van dir que estaven d'acord amb aquesta afirmació). Hi ha una proporció més alta de dones que hi estan d'acord (87%) que entre els homes (69%), i entre els grups de més edat (84% dels majors de 55 anys) que entre els joves (el 63% dels que tenen entre 18 i 24 anys). Per nacionalitat els francesos (88%) i el grup d'altres nacionalitats (89%) són els que hi estan d'acord en major proporció, i en funció de l'ocupació, les mestresses de casa (87%), els treballadors no qualificats (85%), i els treballadors qualificats i semiqualicats de la restauració i serveis personals i de seguretat (84%), estan d'acord en major proporció.

3. De les següents professions, digui si us plau, qui creu que les pot exercir millor, els homes o les dones:

	Homes	Dones	Igual	Ns/nc
Mestre/a educació infantil i primària	1,7%	23,9%	74,4%	
Xef de cuina	25,3%	6,7%	67,8%	,2%
Enginyer/a de telecomunicacions	21,8%	3,3%	73,5%	1,4%
Electricista	58,4%	,2%	41,4%	
Fotògraf/a	7,7%	5,6%	86,7%	
Secretari/ària	1,2%	25,5%	73,3%	
Caixer/a de supermercat	1,0%	29,1%	69,9%	,1%
Cirurgià/ana	18,3%	2,6%	79,1%	
Infermer/a	1,7%	18,4%	79,9%	
Bomber/a	53,3%	,5%	46,2%	
Polític/a	8,6%	5,4%	86,0%	
Conductor/a de camió	38,1%	,6%	61,3%	

Al demanar l'opinió sobre si es considera que els homes o les dones poden exercir millor una sèrie de professions, en la major part dels casos l'opció majoritària és la que considera que les poden exercir igual uns i altres. Per bé que aquest resultat pot estar

influenciat per la tendència a donar una resposta “políticament correcta”, el cert és que en un cert grau indica també que l’imaginari canvia cap a considerar la major part de les professions com a asexuals, la qual cosa portaria a admetre que tant homes com dones poden desenvolupar-les.

Malgrat tot, en algunes professions perdura encara un imaginari que les entronca amb el gènere masculí o femení segons sigui el cas. Així, s’observa una tendència a considerar que algunes professions les poden exercir millor les dones (mestra d’educació infantil i primària, secretària, caixera de supermercat i infermera) i altres els homes (xef de cuina, enginyer de telecomunicacions, electricista, cirurgià, bomber i conductor de camió). Cal fer notar que, en el primer cas, es veu que són professions on clarament es desenvolupen tasques de cura i/o de suport a d’altres persones (excepció feta del cas de caixera de supermercat, on probablement haurà pesat força tant la memòria quotidiana com el fet de ser una lloc de treball de cara al públic –i un públic format majoritàriament per mestresses de casa-). En canvi, en el cas de les professions que es jutgen més pròpies dels homes, encara hi preval sovint el prejudici tècnic –les enginyeries són pròpies dels homes– i de l’estatus –una dona pot ser cuinera, però el paper de xef (amb més estatus) és propi de l’home; igualment, és propi de la dona ser infermera, però de l’home ser cirurgià–, així com el prejudici de la força (en professions com les de bomber o conductor de camions).

En dues de les professions (fotògraf/a i polític/a) hi ha pocs punts percentuals de diferència (a favor dels homes), i una clara majoria considera que les poden exercir igual els homes i les dones.

En alguns casos, la resposta pot haver-se donat per la percepció que en determinades ocupacions hi ha més dones o més homes, encara que no és això el que es demanava. En aquest sentit, es pot considerar que en les respostes s’hi entreveuen els estereotips de gènere que també es manifesten en el mercat laboral, on es constata que les dones i els homes es concentren de forma desigual en determinats sectors econòmics i branques d’activitat (*segregació horitzontal*), i que tenen una presència desigual en les diferents ocupacions i categories professionals (*segregació vertical*).¹

Així, les professions que es considera que poden exercir millor les dones són professions “feminitzades” en el mercat laboral: són tasques relacionades amb el benestar i l’educació de les persones (*segregació horitzontal*) i més subordinades (*segregació vertical*); en canvi les professions que s’han considerat que poden exercir millor els homes són per una banda les tasques més físiques (que requereixen més esforç físic o són més perilloses) i per una altra banda les més tècniques i/o més remunerades i amb major prestigi.

3.1.-Mestre/a d’educació infantil i primària

Si bé el 74% de les persones enquestades consideren que poden ser mestres tant els homes com les dones, un 24% diu que són les dones les que poden fer-ho millor.

¹ Comisión Europea: "100 palabras para la igualdad". *Glosario de términos relativos a la igualdad entre mujeres y hombres*. OPOCE. Luxemburgo, 1998.

Aquesta és una professió clarament feminitzada² ja que està relacionada amb una de les funcions que tradicionalment han desenvolupat les dones en l'àmbit domèstic (educació i atenció als infants).

Analitzant les respostes segons les característiques sociodemogràfiques de les persones enquestades, s'observa una relació en funció del nivell d'estudis, tot i que la diferència percentual no és molt elevada (diuen que les dones poden exercir millor de mestra d'educació infantil o primària el 27% dels que tenen estudis universitaris, el 24% dels que tenen estudis secundaris o formació professional i 22% dels que tenen estudis primaris o sense estudis). Segons la nacionalitat, els portuguesos ho diuen en menor proporció (només el 16% considera que les dones poden fer millor de mestres) i el grup d'altres nacionalitats els que ho manifesten en major proporció (41%).

3.2.- Xef de cuina

Prop del 68% de les persones enquestades han respost que poden exercir de xef de cuina igual els homes que les dones, si bé un 25% creu que són els homes i un 7% ha dit que ho poden fer millor les dones. Tot i que en el sector de l'hoteleria i restauració hi treballen proporcionalment més dones, en aquest cas es tracta d'una categoria professional amb cert prestigi (els xefs més famosos són homes), i aquest factor pot portar a que s'associï més freqüentment amb els homes.

La consideració de que és una professió que poden exercir millor els homes és més elevada entre els joves (el 42% dels que tenen entre 18 i 25 anys pel 21% dels majors de 55 anys), i les persones de nacionalitat andorrana són les que consideren en menor proporció que els homes poden exercir millor aquesta professió (20%), mentre que el grup d'altres nacionalitats són els que ho manifesten en major proporció (43%). Segons l'ocupació, destaca que consideren millor els homes per aquesta professió els treballadors no qualificats (42%), els treballadors del comerç (37%) i el personal del serveis de restauració i serveis personals i de seguretat (32%).

3.3.- Enginyer/a telecomunicacions

Pel 73% de les persones enquestades, tant els homes com les dones poden treballar com a enginyer/a de telecomunicacions, mentre que un 22% ha respost que ho poden fer millor els homes i només un 3% pensa que les dones.

De fet, els homes són majoria entre els estudiants d'àmbits tècnics³ i, consegüentment, les dones accedeixen menys a certes ocupacions i sectors (segregació professional), ja

² A Catalunya, per exemple, prop del 85% del professorat d'aquest nivell són dones. *Llibre blanc de les dones de Catalunya en el món de la ciència i la tecnologia*. Disponible a: <http://www.gencat.net/icdona/docs/estudis14.pdf>

³ Segons les dades del *Llibre blanc de les dones de Catalunya en el món de la ciència i la tecnologia*, mentre que les noies són majoria als batxillerats d'Humanitats i Ciències Socials (amb un 67,9% del total d'alumnes el curs 2001-2002), en el batxillerat Tecnològic les noies només representen un 17,4% del total d'estudiants que fan aquesta modalitat. També s'observa una distribució irregular i desequilibrada de les noies a les famílies dels Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior, on es troben concentrades en les àrees professionals no tecnològiques. En l'ensenyament universitari les dones representaven el 53% del total d'estudiants de primer i segon cicle en les universitat catalanes el curs 2000-2001, però en els àmbits d'arquitectura i enginyeria el percentatge de dones només era d'un 25,4%.

que el camí que segueixen les noies, tant en les etapes de secundària com en els cicles formatius superiors i a la universitat, determina el seu futur professional.

El fet de tenir pocs referents femenins en professions tècniques també pot ser la causa de que les dones vegin aquesta ocupació més apropiada per als homes (hi ha una proporció superior de dones que consideren que els homes poden exercir millor d'enginyer de telecomunicacions: el 25% de les dones pel 19% dels homes); per edat, els més joves també consideren en major proporció que els homes poden exercir millor d'enginyers de telecomunicacions (el 31% dels que tenen entre 18 i 24 anys, i el 24% dels que tenen entre 25 i 39 anys, pel 17% dels que tenen entre 40 i 54 anys i el 22% dels majors de 55 anys), si bé també són els que diuen en major proporció que ho poden fer millor les dones (el 7% dels que tenen entre 18 i 24 anys). Segons el nivell d'estudis, els que tenen estudis primaris o sense estudis (27%) consideren en major proporció que aquesta professió la poden exercir millor els homes (pel 19% dels que tenen estudis secundaris i el 21% dels que tenen estudis universitaris). Segons la nacionalitat, els andorrans són els que consideren en menor proporció que els homes poden fer millor d'enginyers (19%), mentre que els que ho manifesten en major proporció (41%) són les persones del grup d'altres nacionalitats, i en funció de l'ocupació també ho pensen en major proporció els treballadors no qualificats (35%) i el personal dels serveis de restauració, personals i de seguretat (32%). Per sectors d'ocupació els treballadors del sector industrial i garatges (11%) i els treballadors de l'Administració pública (15%) són els que en menor proporció diuen que els homes poden fer millor d'enginyers de telecomunicacions.

3.4.- Electricista

La proporció de les persones enquestades que considera que els homes poden exercir millor d'electricistes (58%) supera la proporció de les que diuen que ho poden fer igual homes i dones (41%). Així doncs, aquesta activitat és considerada clarament masculina i, de fet, es constata que la presència femenina és pràcticament inexistent entre els electricistes i, en general, entre els professionals qualificats de la indústria i de la construcció i annexes.

En funció del nivell d'estudis de les persones enquestades, s'observa que entre els que tenen nivells d'estudis més alts, disminueix la proporció dels que pensen que els homes poden fer millor d'electricistes (el 69% dels que tenen estudis primaris o sense estudis, el 58% dels que tenen estudis secundaris i el 45% dels que tenen estudis universitaris), alhora que augmenta la proporció dels que pensen que ho poden fer igual els homes i les dones. Els portuguesos (81%) i les persones del grup d'altres nacionalitats (72%) són els que diuen que els homes poden fer d'electricistes en major proporció. En funció de l'ocupació de les persones enquestades, destaca que els que han respost en major proporció que els homes poden fer millor d'electricistes són els treballadors no qualificats (79%), els treballadors dels serveis de restauració, personals i de seguretat (68%), els treballadors de la indústria i la construcció (67%) i els treballadors del comerç (63%). Les persones que treballen en l'Administració pública (47%) i en el sector financer i d'assegurances (41%) són els que consideren en menor proporció que els homes poden exercir millor aquesta professió.

3.5.- Fotògraf/a

Al demanar si es considera que són els homes o les dones qui poden exercir millor com a fotògraf/a, prop del 87% de les persones enquestades han respost que ho poden fer igual, un 8% creu que els homes i prop d'un 6% que les dones, és a dir que no es pot deduir una tendència a considerar-la una professió masculina o femenina.

En l'anàlisi segons les característiques sociodemogràfiques de les persones enquestades, destaca que els portuguesos (13%) i els del grup d'altres nacionalitats (14%) són els que en major proporció pensen que els homes poden exercir millor com a fotògrafs, igual que els treballadors no qualificats (17%), mentre que els treballadors del serveis de restauració, personals i de seguretat són els que consideren amb un percentatge més alt que són les dones (11%).

3.6.- Secretari/ària

El 73% dels enquestats ha considerat que tant els homes com les dones poden exercir igual de secretari/a, pel 26% que ha respost que les dones i només un 1% ha dit que els homes. En aquest cas, es tracta d'una ocupació que s'ajusta a l'estereotip femení tant pel tipus de feina (tasques administratives) com per les característiques requerides (organització, caràcter servicial, etc.).

En funció de l'edat, els més joves són els que amb major proporció diuen que les dones poden fer millor de secretàries (el 46% dels que tenen entre 18 i 24 anys), i en funció del nivell d'estudis els que han cursat estudis secundaris (28%) ho diuen en major proporció que els que tenen estudis primaris (22%) i universitaris (25%). Els francesos (46%) i els grup d'altres nacionalitats (49%) són els que més consideren que la feina de secretària la poden fer millor les dones.

3.7.- Caixer/a de supermercat

La majoria de les persones enquestades (70%) consideren que pot fer de caixer/a de supermercat igual un home que una dona, però hi ha un 29% que pensa que ho pot fer millor una dona i només un 1% pensa que ho pot fer millor un home. Així, la professió de caixer/a de supermercat es considera més femenina, d'acord amb els estereotips de gènere que suposen que la dona té més facilitat per la relació amb les persones (caràcter més agradable), i que és més fiable en treballs on es manipulen diners (tot i que les ocupacions de nivell superior es reserven als homes).⁴

En relació a les característiques de les persones enquestades, destaca que són els homes els que amb major proporció diuen que són les dones qui poden exercir millor aquesta professió (el 34% dels homes pel 25% de les dones), i en funció de l'edat, els que tenen entre 18 i 24 anys són els que diuen en major proporció que les dones poden fer millor de caixeres (el 44%) que la resta de grups d'edat (entre el 26% i el 30%), tot i que la relació no és clarament significativa segons les proves estadístiques. En funció del

⁴ Rodríguez-Moreno, M.L.: "Pautas par reducir los estereotipos sexistas en orientación profesional. Una propuesta metodológica". Disponible a: <<http://www.terra.es/personal6/orientadora/otras/pautas.pdf>>

nivell d'estudis, el 37% dels que tenen estudis primaris diuen que les dones poden fer millor de caixers, pel 29% dels que tenen estudis secundaris i el 20% dels que tenen estudis universitaris. Segons la nacionalitat, les persones portugueses (43%) i del grup d'altres nacionalitats (47%) són les més que diuen que les dones poden fer millor de caixeres. Per sectors d'ocupació, les persones que treballen a l'Administració pública i en els organismes financers i d'assegurances són els que manifesten en menor proporció (19%) que les dones

3.8.- Cirurgià/ana

Pel que fa a qui es considera que pot exercir millor la cirurgia, el 79% dels enquestats pensa que ho poden fer igual els homes que les dones, mentre que un 18% considera que ho poden fer millor els homes i prop d'un 3% diu que ho poden fer millor les dones. Aquesta és una professió que es tendeix a considerar masculina, no tant pel sector (ja que en l'àrea sanitària hi ha més proporció de dones), sinó probablement per tractar-se d'una especialitat amb més prestigi (novament intervé la qüestió de l'estatus social), i també pel fet d'atribuir perfils tècnics i molt especialitzats al gènere masculí.

En funció del nivell d'estudis de les persones enquestades, s'observa una relació significativa ja que els que tenen estudis primaris i sense estudis pensen que els homes poden fer de cirurgians millor que les dones en major proporció (el 25%) que els que tenen estudis secundaris (17%) i universitaris (12%). Per nacionalitats, els portuguesos (21%) i el grup d'altres nacionalitats (44%) són els que més consideren que els homes poden exercir millor de cirurgians. Segons l'ocupació, els treballadors no qualificats (33%), els jubilats (29%) i els treballadors del sector de la restauració, serveis personals i de seguretat (27%) són els que pensen en major proporció que els homes poden fer millor de cirurgians. Per sectors, diuen en menor proporció que els homes poden exercir millor de cirurgians les persones que treballen a l'Administració pública i en els organismes financers i d'assegurances (8% i 11% respectivament).

3.9.- Infermer/a

En aquest cas, tot i que un 80% diu que poden fer d'infermers/es igual els homes que les dones, hi ha una tendència a considerar que les dones poden exercir millor d'infermeres (18%). Per una part, aquesta professió s'associa al rol assignat tradicionalment a les dones de tenir cura dels malalts i, per una altra part, es tracta d'una categoria professional intermèdia, i per tant, amb un estatus inferior a la d'altres categories del camp sociosanitari. La consideració de que la professió d'infermera està feminitzada es fa molt evident observant les xifres d'estudiants d'aquesta especialitat (amb dades del curs 2002-2003, només un 13% dels estudiants de la Escola Universitària d'Infermeria d'Andorra són nois).

Els homes enquestats consideren en major proporció que les dones poden exercir millor d'infermeres (el 22% dels homes pel 15% de les dones), i per edats els que tenen entre 18 i 24 anys són també els que ho pensen en major proporció (el 31%) que les grups de més edat (entre un 15% i un 19%). Per nivell d'estudis i ocupacions, les diferències no són estadísticament significatives.

3.10.- Bomber/a

Al demanar qui es considera que pot exercir millor la professió de bomber/a, la majoria de les persones enquestades (53%) creu que els homes, i tot i que un 46% han dit que ho poden fer igual els homes que les dones, només un 0,5% ha dit que les dones. Aquests resultats mostren clarament que es considera una professió masculina, en correspondència a l'estereotip de gènere que atribueix als homes una major preparació física i disposició a afrontar riscos i perills.

En funció de l'edat, els que tenen entre 18 i 24 anys i els majors de 55 anys són els que consideren en major proporció (60%) que els homes poden exercir millor de bombers, i entre els que tenen nivells d'estudis més alts disminueix la consideració de que els homes poden fer millor de bombers (el 59% dels que tenen estudis primaris o sense estudis, 51% dels que tenen estudis secundaris i els 50% dels que tenen estudis universitaris). Segons la nacionalitat, la proporció dels que diuen que els homes poden fer millor de bombers varia del 46% dels andorrans al 83% del grup d'altres nacionalitats. En funció de l'ocupació, els que consideren en major proporció que els homes poden exercir millor aquesta professió són els que treballadors no qualificats (67%) i els que ho manifesten en menor proporció són els professionals i tècnics (40%). Les persones que treballen a l'Administració pública (32%) i en els organismes financers i d'assegurances (41%) són les que en menor proporció consideren que els homes poden exercir millor de bombers.

3.11.- Polític/a

En relació a la professió de polític/a, hi ha una clara majoria (86%) de persones que manifesten que poden exercir-la tant els homes com les dones, mentre que prop d'un 9% diu que poden fer-ho millor els homes i un 5% que poden fer-ho millor les dones. Així, tot i tractar-se d'una professió que comporta tasques de decisió (que la societat atribueix tradicionalment als homes), no es manifesta una resposta estereotipada en relació al gènere, potser perquè hi ha referents propers de dones que exerceixen de polítiques.

Segons el nivell d'estudis de la persona enquestada, destaca que disminueix la proporció dels que consideren que els homes poden exercir millor de polítics al passar als nivells més alts: del 12% dels que tenen estudis primaris o sense estudis, al 9% dels que tenen estudis secundaris i el 4% dels que tenen estudis universitaris. Els portuguesos (23%) i el grup d'altres nacionalitats (17%) són els que més pensen que els homes poden fer millor de polítics. En funció de l'ocupació, els treballadors no qualificats (24%) i els treballadors del sector de restauració, serveis personals i seguretat (13%) són els que pensen en major proporció que els homes poden fer millor de polítics, mentre que els professionals i tècnics són els que ho pensen en menor proporció (3%).

3.12.- Conductor/a de camió

En el cas dels conductors/es de camió, encara que la majoria (61%) ha dit que poden fer-ho igual els homes que les dones, es manifesta una tendència a considerar que és una professió que poden exercir millor els homes (el 38%) que les dones (menys d'un 1%).

L'estereotip de gènere també es manifesta clarament en aquesta percepció, ja que s'associa la conducció de vehicles grans i les tasques de descàrrega, a una major força física i a activitats de tradició masculina.

Segons el nivell d'estudis de les persones enquestades, els que tenen estudis primaris o sense estudis manifesten en major proporció que els homes poden fer millor de camioners (el 44%) que els que tenen estudis secundaris i universitaris (al voltant del 36%). Per nacionalitats, la proporció dels que pensen que els homes poden fer millor de conductors de camions va del 31% dels andorrans al 73% del grup d'altres nacionalitats.

4. De les següents característiques, qui considera que tenen millor aptitud, els homes, les dones o igual (no hi ha diferència)?

	Homes	Dones	Igual	Ns/nc
Aptitud per les matemàtiques i la ciència	10,2%	11,9%	76,9%	1,0%
Inclinació per a ocupar-se d'altres persones	1,0%	70,0%	28,9%	,1%
Habilitat manual	12,3%	33,1%	54,3%	,2%
Força física	91,1%	,4%	8,3%	,2%
Habilitat per a dirigir persones	11,0%	19,6%	69,2%	,2%
Disposició a rebre ordres (a que el manin)	9,4%	27,6%	62,2%	,8%
Facilitat d'expressió oral	3,4%	29,9%	66,6%	,2%
Disposició a viatjar per motius laborals	40,2%	4,3%	55,2%	,3%

Segons les persones enquestades, les dones tenen una major inclinació a ocupar-se d'altres persones i també superarien als homes en habilitat manual, facilitat d'expressió oral i disposició a rebre ordres. En canvi, es considera que els homes superen les dones en força física i tenen una major disposició a viatjar per motius laborals. Aquests estereotips influeixen en la segregació professional en funció del gènere. Les respostes que apareixen més polaritzades són la inclinació a ocupar-se d'altres persones com a característica femenina i la força física com a atribut masculí (en la resta de les característiques més de la meitat de les persones han optat per dir que no hi ha diferències entre homes i dones). Curiosament, en l'habilitat per dirigir persones les dones surten millor parades que els homes, tot i que la desigualtat en les jerarquies del mercat de treball és significativament favorable als homes.

4.1.- Aptitud per les matemàtiques i la ciència

El 77% de les persones enquestades consideren que els homes i les dones tenen les mateixes aptituds per les matemàtiques i les ciències, un 12% creu que les dones tenen més aptitud i un 10% creu que són els homes. No es detecta doncs una tendència a atribuir major aptitud per les matemàtiques i la ciència als homes o a les dones, tot i que en algunes àrees encara hi ha una major presència masculina (tant en els estudis com en el mercat laboral).

Segons les variables sociodemogràfiques dels enquestats, s'observa que les dones opinen en major proporció que l'aptitud per les matemàtiques i la ciència és igual entre

homes i dones (ho diuen el 83% de les dones pel 72% dels homes). Segons el nivell de formació, els que tenen estudis universitaris són els que diuen en major proporció que no hi ha diferència entre homes i dones (80%), però també són els que diuen en menor proporció que les dones tenen més aptitud per les matemàtiques (6%). Per nacionalitats, els portuguesos són els que pensen en major proporció que les aptituds són iguals entre els homes i dones (88%) i el grup d'altres nacionalitats el que ho diu en menor proporció (el 65%, mentre que un 27% diu els homes tenen més aptitud). Per sectors d'ocupació, destaca que els treballadors d'organismes financers i assegurances (93%) i els treballadors del sector construcció (86%) són els que amb major proporció diuen que tenen la mateixa aptitud homes i dones.

4.2.- Inclinació a ocupar-se d'altres persones

En aquest cas sí que s'observa una clara tendència a atribuir a les dones una propensió a ocupar-se d'altres persones (70% de les persones enquestades), mentre que un 29% considera que no hi ha diferències entre homes i dones, i només un 1% creu que hi tenen més inclinació els homes. Les raons poden buscar-se en els rols que la societat atribueix tradicionalment a dones i homes, identificant-les a elles amb professions que requereixen habilitats per a la cura de les persones. Tot i que aquesta característica es presenta en molts casos com una inclinació biològica, es tracta d'un estereotip de gènere o sociosexual, marcat pels rols de tradicional atribució femenina. Aquest estereotip influeix en la segregació ocupacional de les dones, que s'ocupen amb major proporció de les tasques d'atenció a les persones (nens, malalts, gent gran).

Segons el nivell d'estudis de les persones enquestades, els que tenen estudis universitaris són els que diuen en major proporció que la inclinació a ocupar-se d'altres persones és igual en els homes i les dones. Per nacionalitats, destaquen els francesos (40%) i els andorrans (31%) entre els que més manifesten que és igual la inclinació dels homes i les dones a ocupar-se d'altres persones. En funció de l'ocupació, els professionals i tècnics (39%) i el personal qualificat i semiqualficat dels sectors de restauració, serveis personals i de seguretat (38%) són els que diuen en major proporció que no hi ha diferències entre homes i dones.

4.3- Habilitat manual

Més de la meitat de les persones enquestades (54%) han manifestat que no hi ha diferències entre homes i dones pel que fa a la seva habilitat manual, mentre que un 33% considera que és una habilitat més femenina i un 12% creu que és més propi dels homes. Conforme els estereotips de gènere, moltes de les activitats que requereixen habilitat manual són majoritàriament ocupades per dones.

Les dones enquestades consideren en major proporció que són elles les que tenen més habilitat manual (39%), mentre que els homes manifesten que les dones tenen més habilitat manual en menor proporció (28%). Per edat, va augmentant la proporció dels que consideren que les dones tenen més habilitat manual al passar als grups de més edat (del 19% dels que tenen entre 18 i 24 anys al 44% dels majors de 55 anys). En els nivells d'estudis més alts disminueix la proporció dels que diuen que les dones tenen més habilitat manual (del 44% dels que tenen estudis primaris o sense estudis al 25% dels que tenen estudis universitaris). Les persones de nacionalitat espanyola (43%) són

les que han dit en major proporció que les dones superen els homes en habilitat manual, mentre que els francesos (18%) són els que ho diuen en menor proporció. En funció de l'ocupació, els professionals i tècnics (71%) i el personal qualificat i semiqualficat de la indústria i la construcció (66%) són els que diuen en major proporció que no hi ha diferències en l'habilitat manual d'homes i dones.

4.4.- Força física

Un 91% dels enquestats ha considerat que la força física és una característica en la que destaquen clarament els homes i només un 8% manifesta que no hi ha diferència. Així, s'atribueix als homes una major força física, i en funció d'això, també es consideren algunes activitats més apropiades per als homes, encara que en molts treballs la força física és cada cop menys important.

En funció de l'edat de les persones enquestades, els més joves són els que diuen en major proporció que la força física és igual entre homes i dones (16%), i per nacionalitat, els andorrans són els que diuen que no hi ha diferència en major proporció (13%) i els portuguesos i el grup d'altres nacionalitats els que ho manifesten en menor proporció (3%).

4.5.- Habilitat per a dirigir persones

En relació a l'habilitat per a dirigir persones, un 69% de les persones enquestades considera que no hi ha diferència entre homes i dones, mentre que prop d'un 20% diu que tenen més aptitud les dones i un 11% considera que són els homes els que tenen més habilitat per a dirigir persones. Sembla doncs, que hi ha una tendència a atribuir aquesta capacitat a les dones, tot i que en el mercat laboral estiguin infrarepresentades en els llocs de supervisió, direcció i control. El fet que en els llocs de responsabilitat hi hagi menys proporció de dones (segregació vertical) no seria degut a una menor capacitat de les dones per fer aquestes tasques, sinó que es tractaria d'una situació discriminatòria derivada de la segmentació de gènere que hi ha en el mercat laboral, així com del fet que en les generacions de dones que ara tenen edats intermèdies-avançades no proliferaren qualificacions tècniques de rang elevat (les quals permeten ascendir més fàcilment a certs llocs de direcció).

Els homes enquestats diuen en major proporció que són ells els que tenen més habilitat per dirigir a persones (el 14% dels homes pel 8% de les dones), mentre que les dones diuen en major proporció que no hi ha diferències (el 74% de les dones pel 65% dels homes). Per edat, els més joves diuen en major proporció que la resta de grups que les dones tenen més habilitat per dirigir persones (25%), mentre que els majors de 55 anys són els que diuen en major proporció que els homes superen les dones en aquesta característica (17%). Segons l'ocupació de les persones enquestades, els venedors i comerciants (29%), i els treballadors no qualificats (28%) són els que diuen en major proporció que les dones tenen més habilitat per dirigir persones, mentre que el grup dels propietaris, directius i comandaments intermedis, i els treballadors qualificats i semiqualficats de la restauració, serveis personals i de seguretat són els que diuen en menor proporció que les dones tenen aquesta habilitat (12%), i en canvi diuen en major proporció que són els homes els que tenen aquesta aptitud (16%).

4.6.- Disposició a rebre ordres (a que el manin)

Encara que la majoria de les persones enquestades (62%) han manifestat que la disposició a rebre ordres és igual en els homes i les dones, hi ha una tendència a considerar que hi tenen més disposició les dones (28%) que els homes (9%). Així, aquesta característica es considera més femenina, en relació al fet que tradicionalment les dones han estat en una situació de submissió (per l'assignació de les fonts de poder a l'home) i al rol passiu atribuït al gènere femení.

Les dones enquestades manifesten en major proporció que consideren que elles tenen més disposició a rebre ordres (el 34% de les dones pel 22% dels homes). Les persones de nacionalitat andorrana (72%) diuen en major proporció que la disposició a rebre ordres és igual entre homes i dones, mentre que els que ho diuen en menor proporció són els espanyols (56%) i els portuguesos (50%), que consideren en major proporció que aquesta característica és més pròpia de les dones (33% i 38% respectivament). Per ocupacions, destaca que els propietaris, directius i comandaments intermedis (69%) i els professionals i tècnics (71%) són els que diuen en major proporció que aquesta disposició és igual entre els homes i les dones, mentre que els treballadors no qualificats són els que ho diuen en menor proporció (50%), i consideren en major proporció que la resta de grups que són les dones (37%) les que estan més disposades a rebre ordres, junt amb les mestresses de casa (40%).

4.7.- Facilitat d'expressió oral

La facilitat d'expressió oral, tot i que un 67% dels enquestats diuen que és igual pels homes i les dones, es considera una habilitat més femenina: el 30% de les persones enquestades han dit que les dones tenen més aptitud, pel 3% que han dit que són els homes. Aquesta característica, junt a altres atribuïdes a les dones (capacitat de relació i caràcter agradable, importància de l'aspecte físic, etc.), comporta que a nivell laboral es prefereixi una dona en les activitats en que es requereix un tracte directe amb el client (recepcionistes, venedores, etc.).

Segons el nivell d'estudis de les persones enquestades, diuen en major proporció que la facilitat d'expressió oral és igual entre homes i dones, els que tenen estudis universitaris (74%) que els que tenen estudis primaris i secundaris (64%). Segons l'ocupació, les diferències més grans s'observen en el grup de propietaris, directius i comandaments intermedis (el 81% diuen que no hi ha diferències, pel 15% que considera que les dones tenen més facilitat d'expressió oral) i entre els treballadors qualificats i semiqualicats de la indústria i la construcció (el 53% considera que no hi ha diferències i el 46% opina que les dones tenen més facilitat d'expressió oral).

4.8.- Disposició a viatjar per motius laborals

El 55% de les persones enquestades considera que la disposició a viatjar per motius laborals és igual entre els homes que entre les dones, però un 40% considera que els homes tenen més disposició a viatjar per motius laborals i només un 4% diu que les dones. És a dir, que s'atribueix aquesta característica molt més als homes que a les dones, fet que es relaciona amb un rol masculí més actiu i també pressuposa una major

llibertat i disponibilitat dels homes, mentre que les dones estarien més limitades per les responsabilitats domèstiques i familiars.

Analitzant les respostes segons l'edat dels enquestats, destaca que només en el grup de 25 a 39 anys la proporció dels que diuen que els homes tenen una major disposició a viatjar per motius laborals (50%) supera la proporció dels que diuen que no hi ha diferències (49%), mentre que en la resta de grups aproximadament el 59% manifesta que no hi ha diferències. En funció de l'ocupació, els professionals i tècnics (60%) i les mestresses de casa (64%) són els que diuen en major proporció que la disposició a viatjar per motius laborals d'homes i dones és igual, mentre que els que ho manifesten en menor proporció són els treballadors qualificats i semiqualicats de la indústria i la construcció (49%).

FAMÍLIA I GÈNERE.

1. Podria dir si està d'acord o en desacord amb cadascuna de les frases següents?**1.1.- “És probable que a un nen petit (en edat pre-escolar) el perjudiqui que la seva mare treballi”**

	Freqüència	Percentatge
D'acord	576	64,7
En desacord	282	31,7
Ns/nc	32	3,6
Total	891	100,0

Un 65% de les persones considera que probablement a un nen petit (en edat preescolar) el perjudiqui el fet que la seva mare treballi, mentre que un 32% no hi està d'acord. A la mateixa pregunta feta a Espanya els resultats mostraven un 50,7% d'acord o molt d'acord i un 35,8 en desacord (a més d'un 10,7 que no es va mostrar d'acord ni en desacord).⁵

Encara que hi ha més proporció d'homes que de dones d'acord (el 68% i el 61% respectivament) les proves estadístiques no permeten establir una relació significativa. En funció de l'edat, augmenta la proporció de persones que estan d'acord al passar dels grups més joves als majors (el 56% dels que tenen entre 18 i 24 anys fins el 71% dels majors de 50 anys), i ho pensen en major proporció les persones amb estudis primaris o inferiors (72%) que les persones amb estudis universitaris (56%). També consideren en major proporció que als nens petits els pot perjudicar que la mare treballi les persones que tenen més fills (el 60% dels que no tenen fills, el 64% dels que tenen un fill, el 65% dels que tenen dos fills i el 74% dels que tenen 3 o més fills). En funció de l'ocupació els que estan d'acord amb l'afirmació en major proporció són les persones jubilades i les mestresses de casa, i en menor proporció els professionals i tècnics i els propietaris, directius i comandaments intermedis.

La segmentació que es dibuixa entre els grups més proclius a pensar que el fet de treballar la mare és problemàtic pel nen, i els que pensen així en molt menor mesura, reflecteix una segmentació d'estils de vida. Efectivament, són els i les joves, sobretot els de carrera universitària, que aposten per un estil de vida on treballen ambdós alhora que ambdós segueixen una carrera professional que no estan disposats a frenar, atesa la inversió educativa que ha suposat. En canvi, aquest estil de vida canvia substancialment en les ocupacions de qualificacions més baixa, sobretot en les generacions més antigues (o sigui, la gent de més edat), on predominava la retirada de la dona del mercat de treball, al menys mentre els fills/es eren petits.

⁵ CIS: Estudio 2.529. Familia y género (International Social Survey Programme). Junio 2003.

1.2.- “Quan la dona té un treball a jornada completa, la vida familiar se'n ressent”

	Freqüència	Percentatge
D'acord	661	74,2
En desacord	214	24,1
Ns/nc	16	1,8
Total	891	100,0

La majoria de les persones enquestades (74%) està d'acord amb l'afirmació que la vida familiar es ressent quan la dona té un treball a jornada completa (un 24% no ho creu així). En l'estudi del CIS a Espanya, els resultats d'aquesta pregunta van ser un 53,8% d'acord o molt d'acord i un 32% en desacord (un 11% ni d'acord ni en desacord).

Aquesta idea es fonamenta en el model familiar tradicional en el que la dona assumeix majoritàriament les tasques de l'esfera domèstica i familiar, de manera que la seva incorporació a món laboral té implicacions per a la vida familiar. No obstant, si la participació de les dones en el treball remunerat anés acompanyada d'una corresponsabilització per part dels homes de les obligacions domèstiques i familiars, no tindria perquè ressentir-se'n la vida familiar, o almenys no s'atribuiria al fet que la dona treballi.

Es mostren més d'acord les persones de més edat (el 79% dels majors de 55 anys) que els més joves (el 64% dels que tenen entre 18 i 24 anys), i també estan d'acord en major proporció els que tenen fills (entre el 76% i el 78%) que els que no tenen fills (67%). Segons l'ocupació, les mestresses de casa són les que estan d'acord en major proporció, mentre que els professionals i tècnics són els que estan d'acord en menor proporció. Un cop més, trobem reflectida la segmentació de què parlàvem en l'apartat anterior.

1.3.- “Tenir feina està bé, però el que la majoria de dones volen en realitat és crear una llar i tenir fills”

	Freqüència	Porcentaje
D'acord	483	54,2
En desacord	366	41,1
Ns/nc	42	4,7
Total	891	100,0

Un 54% de la població enquestada està d'acord amb que la majoria de les dones volen crear una llar i tenir fills, és a dir que es considera que la prioritat de les dones és la formació d'una unitat familiar (crear una llar i tenir fills). Per una altra part, el 41% que no està d'acord amb aquesta afirmació, considera que per a les dones la formació d'una llar i la procreació no és un objectiu prioritari. (A Espanya, l'any 2003 un 39,8% es va mostrar d'acord o molt d'acord amb aquesta afirmació i un 41,7% en desacord, a més d'un 13,5% que no es va definir).

Hi ha una proporció lleugerament superior d'homes que comparteixen aquesta afirmació (el 58% dels homes pel 51% de les dones), i en funció de l'edat, els que tenen entre 25 i

39 anys són els que estan d'acord en menor proporció (46%). Les dones que no tenen fills estan majoritàriament en desacord (el 58% en desacord pel 39% d'acord), mentre que les que tenen fills diuen en major proporció que estan d'acord (54%). Segons la nacionalitat, destaca que els andorrans són els que estan d'acord en menor proporció (47%) i els portuguesos els que estan més d'acord (72%), i segons el nivell d'estudis disminueix la proporció d'acord entre els que tenen major formació (del 67% dels que tenen estudis primaris o inferiors al 36% dels que tenen estudis universitaris). En funció de l'ocupació els que comparteixen en menor proporció aquesta afirmació són els professionals i tècnics i el personal administratiu, i els treballadors no qualificats els que estan d'acord en major proporció.

1.4.- “Ser mestressa de casa omple tant (o pot ser tan gratificant) com treballar per un salari”

	Freqüència	Percentatge
D'acord	419	47,0
En desacord	417	46,8
Ns/nc	55	6,2
Total	891	100,0

L'opinió sobre aquesta afirmació (“ser mestressa de casa omple tant o pot ser tan gratificant com treballar per un salari”) està dividida, ja que pràcticament la meitat de la població (47%) considera que la feina de mestressa de casa pot ser tan satisfactòria o gratificant com una altra feina assalariada, mentre que l'altra meitat de la població (47%) no ho creu així. (A Espanya els resultats d'aquesta pregunta van ser un 40,1% d'acord o molt d'acord, un 44,3% en desacord i un 11% ni d'acord ni en desacord).

Els homes estan d'acord en una proporció una mica superior a les dones (un 49% i un 45% respectivament), i segons la nacionalitat, els andorrans són els que estan d'acord en menor proporció (41% d'acord pel 53% en desacord), mentre que els portuguesos estan majoritàriament d'acord (el 60% d'acord pel 37% en desacord). En funció del nivell d'estudis els que tenen menys formació són els que estan més d'acord (el 56% dels que tenen estudis primaris, pel 41% dels que tenen estudis secundaris i el 46% dels que tenen estudis universitaris).

2. Està d'acord o en desacord amb les següents frases?

	D'acord	En desacord	Ns/nc
Tant l'home com la dona haurien de contribuir als ingressos familiars	93,3%	5,0%	1,7%
El deure d'un home és guanyar diners, el deure d'una dona és cuidar de la seva casa i família	24,7%	74,1%	1,2%
En general, són tan aptes per a cuidar els fills tant els pares com les mares	81,4%	17,8%	,8%
Els homes haurien de compartir les tasques domèstiques en major mesura que ho fan ara	91,9%	6,5%	1,7%

Les valoracions d'aquestes frases, mostren que la majoria de la població està d'acord amb una distribució més igualitària dels rols d'homes i dones: el 93% considera que tant l'home com la dona haurien de contribuir als ingressos familiars, i un 74% està en desacord amb una atribució del rol productiu a l'home i del rol reproductiu a la dona ("el deure d'un home és guanyar diners i el deure d'una dona és cuidar de la seva casa i família"); és a dir, la població es mostra en desacord amb els estereotips generats i mantinguts per la divisió del treball en funció del gènere que considera l'home com a *proveïdor* i la dona com a *mestressa de casa*.

També es constata un alt grau d'acord amb una distribució més equitativa de les tasques familiars i domèstiques: el 81% creu que en general són tan aptes per a cuidar els fills els pares com les mares, i un 92% també està d'acord amb que els homes haurien de compartir en major mesura les tasques domèstiques. Aquesta demanda d'una major participació dels homes en les tasques domèstiques està relacionada amb la conciliació de l'activitat laboral i les responsabilitats familiars, ja que la incorporació de les dones al mercat de treball no ha suposat la corresponsabilització dels homes en l'àmbit domèstic, sinó una doble càrrega per les dones (l'anomenada *dobla jornada* de treball remunerat i no remunerat). El repartiment desigual del treball domèstic i les responsabilitats familiars és un obstacle per a la plena integració laboral i social de les dones, ja que en alguns casos han de renunciar a la seva participació en el mercat de treball o limitar la seva carrera professional en les etapes de formació de la família i de la criança dels fills.

En un estudi de família i gènere realitzat a Espanya l'any 2003,⁶ es van obtenir resultats similars als observats a Andorra: un 86,5% estava d'acord o molt d'acord amb que haurien de contribuir als ingressos familiars tant l'home com la dona i un 5% estava en desacord (un 7% ni d'acord ni en desacord). Respecte a l'afirmació que el deure d'un home és guanyar diners i el deure d'una dona cuidar la seva casa i família, un 24,3% estava d'acord o molt d'acord i un 65,4% en desacord, a més d'un 9% ni d'acord ni en desacord. També hi havia una majoria d'acord en que tant els pares com les mares són aptes per a cuidar els fills (87,7%) i en que els homes haurien de compartir les tasques domèstiques en major mesura que ho fan ara (89,5%).

2.1.- “Tant l'home com la dona haurien de contribuir als ingressos familiars”

El 95% de les dones i el 91% dels homes estan d'acord amb aquesta afirmació. En funció del nivell de formació, tenen una proporció més alta d'acord els que tenen estudis primaris (95%) i secundaris (94%) que els que tenen estudis universitaris (88%). Estan d'acord en major proporció els portuguesos (98%) i els que menys proporció d'acord manifesten són el grup d'altres nacionalitats (81%), mentre que els espanyols (94%), els andorrans (93%) i els francesos (91%) tenen percentatges d'acord similars.

⁶ CIS: Estudio 2.529. Familia y género (International Social Survey Programme). Junio 2003.

2.2.- “El deure d'un home és guanyar diners, el deure d'una dona és cuidar de la seva casa i família”

Només un 25% de les persones enquestades estan d'acord amb que el deure d'un home és guanyar diners i el deure d'una dona és tenir cura de la seva casa i família, segons el patró tradicional de participació exclusivament masculina en l'àmbit laboral (l'anomenat model *bread-winner*), mentre que el 74% està en desacord amb aquesta afirmació.

Hi estan d'acord un 27% dels homes i un 23% de les dones. La proporció dels que estan d'acord augmenta entre les persones de més edat: només el 14% dels que tenen entre 18 i 24 anys pel 41% dels majors de 55 anys, i disminueix entre els que tenen més formació (el 40% dels que tenen estudis primaris, el 20% dels que tenen estudis secundaris i l'11 dels que tenen estudis universitaris). En funció de la nacionalitat, els andorrans són els que hi estan d'acord en menor proporció (18%) i els que estan d'acord en major proporció són els portuguesos (38%) i els d'altres nacionalitats (42%). Segons l'ocupació només estan d'acord un 5% dels professionals i tècnics i un 9% del personal administratiu, i els que hi estan més d'acord són els jubilats (pel factor edat), els treballadors no qualificats (35%) i els treballadors de la indústria i la construcció (35%).

2.3.- “En general, són tan aptes per a cuidar els fills tant els pares com les mares”

La majoria de la població (81%) creu que són tan aptes per a cuidar els fills els pares com les mares, observant-se que els menors de 40 anys estan d'acord en major proporció (al voltant del 86%) que els majors d'aquesta edat (77%). En funció de l'ocupació estan d'acord en major proporció els estudiants (95%) i els professionals i tècnics (89%) i els que estan d'acord en menor proporció són els treballadors no qualificats (74%).

2.4.- “Els homes haurien de compartir les tasques domèstiques en major mesura que ho fan ara”

En relació a si els homes haurien de compartir les tasques domèstiques en major mesura que ho fan ara, una clara majoria de les persones enquestades (92%) es declara d'acord. Aquest reconeixement de la insuficient participació dels homes en l'esfera domèstica és general, i no s'observen diferències estadísticament significatives en funció de les variables sociodemogràfiques. Tot seguit s'analitza amb més detall el repartiment d'algunes de les tasques domèstiques en el si de les parelles, per corroborar la desigual participació d'homes i dones.

(Només als casats o parella de fet. N=599)

3. A la seva llar, qui s'encarrega de fer las següents tasques?

	Sempre o habitualment la dona	Més o menys igual tots alhora	Sempre o habitualment l'home	Ho fa una tercera persona	No pertinent	Ns/Nc
Bugada	69,5%	24,1%	2,0%	4,3%		
Petites reparacions a casa	13,1%	16,2%	63,5%	6,9%	,1%	,2%
Planxar	71,4%	14,8%	3,7%	10,0%	,1%	
Cuidar els membres de la família que estan mala	30,3%	53,5%	2,5%	,9%	12,2%	,6%
Fer la compra	31,1%	57,8%	10,0%	1,0%		
Organitzar les tasques de la llar	57,6%	38,5%	2,0%	1,9%		
Fer la neteja	45,6%	41,3%	1,7%	11,3%		
Preparar el menjar	48,8%	41,6%	7,5%	2,1%		
Ajudar als nens a fer els deures	23,7%	31,0%	6,1%	5,3%	33,3%	,6%

El repartiment de les tasques de la llar entre les parelles, mostra una major dedicació de les dones, ja que hi ha més tasques que realitzen en major proporció les dones (planxar, fer la bugada, organitzar les tasques de la llar, fer la neteja i preparar el menjar), tot i que hi ha activitats com fer la compra (58%) i cuidar dels membres de la família que estan malalts (54%) que majoritàriament realitzen igual els homes i les dones. De les activitats domèstiques analitzades, els homes només s'encarreguen habitualment de les petites reparacions de la casa, activitat que es considera més masculina (de fet, la majoria de professionals d'activitats relacionades amb la instal·lació, manteniment o reparació d'elements de la llar, com lampistes, electricistes, fusters, etc. són homes). Aquest desigual repartiment de les tasques domèstiques reflecteix la persistència del model de divisió sexual del treball, que assigna a les dones l'àmbit domèstic i als homes l'àmbit laboral.

3.1.- Bugada

Prop del 70% dels enquestats que viuen amb la seva parella reconeixen que és majoritàriament la dona la que s'encarrega de fer la bugada, i en un 24% dels casos diuen que ho fan entre tots dos. Ara bé, segons qui respon hi ha diferents percepcions: el 60% dels homes i el 79% de les dones, diuen que són les dones les que fan aquesta tasca. Entre els més joves hi ha més proporció que diuen que a la seva llar es reparteixen aquesta tasca entre l'home i la dona (el 38% dels que tenen entre 25 i 39 anys), però va disminuint en els grups de més edat (només el 10% dels majors de 55 anys) alhora que augmenta la proporció dels que diuen que ho fa habitualment la dona (del 58% dels menors de 40 anys al 82% dels majors de 55 anys). També diuen amb més freqüent que fa la bugada la dona les parelles casades (el 72%) que les parelles de fet (el 58%), per l'efecte de l'edat, ja que els enquestats que són parella de fet són més joves que els casats. Per nacionalitats, els portuguesos (78%) i els espanyols (74%) són els que diuen amb major freqüència que són les dones les que fan la bugada, mentre que els francesos i el grup d'altres nacionalitats són els que diuen que es reparteixen aquesta tasca en major proporció. Al augmentar el nivell d'estudis, disminueix la proporció dels que diuen que s'encarrega de la bugada la dona: el 81% dels que tenen estudis primaris, el 71% dels que tenen estudis secundaris i el 44% els que tenen estudis universitaris. Les persones ocupades diuen en menor proporció que la dona és la que sempre fa la bugada a la seva llar (el 65%), mentre que les inactives (mestresses de casa, jubilats) són les que ho diuen en major proporció (87%), però sempre ho diuen en major proporció les dones

(el 58% dels homes ocupats pel 73% de les dones ocupades, i el 78% dels homes inactius pel 91% de les dones inactives).

3.2.- Petites reparacions de la casa

Les petites reparacions de la casa és l'única tasca en la que majoritàriament (el 64%) les persones enquestades diuen que les fan habitualment els homes, pel 16% que diu que ho fan tots dos, el 13% que diu que ho fa la dona i un 7% que diu que ho fa una tercera persona. Els homes diuen en major proporció que les dones (el 71% i el 57% respectivament) que són ells els que fan les petites reparacions domèstiques, i en funció de l'edat, els grups més joves són els que diuen amb major proporció que ho fan tots dos per igual. Els menors de 40 anys són els que més diuen que ho fan tot dos per igual i els que diuen en menor proporció que ho fa la dona; les persones ocupades diuen en major proporció que ho fa l'home (el 65%) que tots dos (18%) o que ho fa la dona (12%), mentre que el 55% de les persones inactives diu que l'home s'encarrega de les petites reparacions, el 20% diu que ho fa la dona i un 14% que ho fa una tercera persona.

3.3.- Planxar

El 71% de les persones enquestades diuen que a la seva llar és la dona la que s'encarrega habitualment de planxar (ho reconeixen així el 78% de les dones i el 65% dels homes), mentre que un 15% de les persones diuen que ho fan tot dos per igual, un 4% diuen que són els homes els que ho fan i en el 10% ho fa una tercera persona. Els enquestats de més edat també diuen en major proporció que són les dones les encarregades de planxar (el 66% dels que tenen entre 25 i 39 anys, el 73% dels que tenen entre 40 i 54 anys i el 79% dels majors de 55 anys), mentre que els més joves hi ha més proporció de llars en que es reparteixen aquesta tasca que entre els més grans. Les persones casades diuen en major proporció que és la dona qui s'encarrega de planxar (74%) que les parelles no casades (el 59%). També és més gran la proporció dels que diuen que a la seva llar la dona és la que planxa habitualment entre els que tenen estudis primaris (82%) que entre els que tenen estudis universitaris (53%), ja que entre aquests un 25% diuen que ho fa una tercera persona. En funció de la nacionalitat, els portuguesos (92%) i espanyols (74%) són els que diuen en major proporció que les dones s'encarreguen de planxar. Les persones ocupades són les que més es reparteixen aquesta tasca (el 68% diu que ho fa la dona i el 17% diu que tots dos), mentre que les persones inactives diuen en major proporció que la dona és la que habitualment planxa (el 85%) i molts pocs casos diuen que ho fan tots dos (5%).

3.4.- Cuidar els membres de la família que estan malalts

Pel que fa a la cura dels membres de la família que estan malalts, el 54% de la població diu que se n'encarreguen tant l'home com la dona, el 31% diu que és la dona qui s'encarrega habitualment de cuidar-les i un 3% diu que és l'home (un 12% no ha respost per no trobar-se amb aquesta situació).

Les proporcions varien molts segons qui respon, ja que els homes diuen en major proporció que es reparteixen aquesta tasca (el 67%) i només un 15% diuen que se n'encarrega la dona, mentre que les dones diuen que són elles les que habitualment

tenen cura de les persones malaltes (46%) i un 42% diuen que ho fan conjuntament. Les persones amb estudis primaris són les que més diuen que se n'encarreguen les dones (38%) disminuint entre els que tenen estudis secundaris (31%) i universitaris (16%), alhora que augmenta la proporció dels que diuen que ho fan tant l'home com la dona. En funció de la nacionalitat, els portuguesos són els que diuen en major proporció que les dones són les que fan aquesta tasca (46%) si bé un altre 46% diuen que ho fan tots dos per igual. Les persones inactives diuen en major proporció que les ocupades que la dona s'encarrega d'aquesta tasca (el 48% i el 25% respectivament), mentre que les persones ocupades diuen majoritàriament que ho fan tots dos (58%).

3.5.- Fer la compra

La compra també és una tasca que les persones enquestades diuen majoritàriament que comparteixen els membres de la parella (58%), tot i que un 31% diu que ho fa habitualment la dona i només un 10% diu que és l'home qui se n'encarrega.

Els homes diuen en major proporció (el 64%) que les dones (el 52%) que fan la compra tots dos, i també diuen en major proporció que són ells qui s'encarrega de la compra habitualment (el 16% dels homes pel 4% de les dones), mentre que les dones diuen en major proporció que els homes que són elles les que ho fan (el 43% i el 19% respectivament). Per edats, destaca que els majors de 55 anys són els que diuen en major proporció que les dones són les que fan la compra habitualment (46%) i també els que tenen estudis primaris (encara que en aquest cas la diferència no es pot considerar significativa). El 25% de les persones ocupades diuen que la dona fa la compra habitualment (pel 54% de les persones inactives), però diuen en major proporció (64%) que ho fan tant l'home com la dona.

3.6.- Organitzar les tasques de la llar

Un 58% de la població diu que la dona és la que s'encarrega d'organitzar les tasques de la llar i un 39% diu que ho fan conjuntament l'home i la dona, mentre que només un 2% diu que és l'home l'encarregat.

En aquest cas també són les dones les que declaren en major proporció que són elles les que organitzen les tasques de la llar (el 73% de les dones pel 42% dels homes), mentre que els homes diuen majoritàriament que ho fan tots dos (el 52% dels homes pel 25% de les dones). També augmenta amb l'edat la proporció de les persones que diuen que són les dones qui s'encarrega d'organitzar les tasques de la llar (al voltant del 51% dels menors de 40 anys, pel 66% dels majors de 55 anys), i per nivell d'estudis són els que tenen estudis primaris els que diuen en major proporció (el 63%) que és la dona qui s'encarrega (pel 45% dels que tenen estudis universitaris), tot i que aquesta relació no és estadísticament significativa. Les persones inactives diuen en major proporció (73%) que les ocupades (53%) que les dones s'encarreguen de les tasques de la llar.

3.7.- Fer la neteja

Un 46% de les persones enquestades diuen que a la seva llar la dona és qui s'encarrega habitualment de fer la neteja, mentre que un 41% diu que ho fan més o menys per igual

l'home i la dona, menys d'un 2% diu que és l'home i un 11% diu que habitualment ho fa una tercera persona.

La resposta de les dones és majoritàriament que són elles les que fan la neteja de la seva llar (61%) i un 27% diu que ho fan tots dos, mentre que els homes diuen en major proporció que fan la neteja tots dos (55%) i un 30% diu que habitualment ho fa la dona. En els grups de més edat disminueix la proporció dels que diuen que fan la neteja tots dos igual (el 52% dels menors de 40 anys pel 31% dels majors de 55 anys) i augmenta la proporció dels que diuen que ho fa la dona al passar dels menors de 40 anys (37%) als majors de 55 anys (56%). Entre les persones amb major nivell de formació disminueix la proporció dels que diuen que la dona s'encarrega habitualment de la neteja (el 58% dels que tenen estudis primaris pel 24% dels que tenen estudis universitaris). Els portuguesos (60%) i els espanyols (53%) són els que diuen en major proporció que la dona és qui fa la neteja habitualment a la seva llar. Entre les persones ocupades el 47% diuen que tots dos s'encarreguen habitualment de la neteja, pel 39% que diu que ho fa la dona i un 12% que ho fa una tercera persona, mentre que les persones inactives diuen majoritàriament que s'encarrega la dona (66%), un 22% diu que ho fan entre tots dos i un 9% que ho fa una tercera persona.

3.8.- Preparar el menjar

Al demanar qui s'encarrega habitualment de preparar el menjar, el 49% dels enquestats diuen que ho fa la dona, pel 42% que diu que ho fan tots dos i un 7% dels casos que diuen que és l'home (en el 2% ho fa una tercera persona).

Les dones diuen en major proporció que elles preparen habitualment el menjar (el 63% de les dones pel 34% dels homes), mentre que els homes diuen majoritàriament que ho fan tots dos (ho diuen el 50% dels homes pel 34% de les dones). Entre els menors de 40 anys, la majoria diuen que preparen el menjar tots dos (56%), percentatge que disminueix en els grups de més edat (el 24% dels majors de 55 anys), alhora que augmenta la proporció dels que diuen que se n'encarrega la dona (del 34% dels menors de 40 anys al 69% dels majors de 55 anys). En funció del nivell d'estudis disminueix la proporció dels que diuen que les dones s'encarreguen habitualment de preparar el menjar al passar dels que tenen estudis primaris (58%) als que tenen estudis universitaris (33%). Una clara majoria de les persones inactives diuen que són les dones les que s'encarreguen de preparar el menjar (75%), mentre que les persones ocupades diuen en un 41% que ho fa la dona i en un 49% que ho fan tots dos.

3.9.- Ajudar als nens a fer els deures

Un 31% de la població diu que a l'hora d'ajudar els nens a fer els deures ho fan tant l'home com la dona, mentre que un 24% diu que ho fa habitualment la dona, un 6% diu que ho fa l'home i un 5% que se n'encarrega una tercera persona (un 34% dels enquestats no han respost per no estar en aquesta situació).

Segons el 35% dels homes i el 27% de les dones, aquesta tasca la fan entre tots dos, mentre que les dones diuen en major proporció que són elles qui ajuden els nens (el 36% de les dones pel 12% dels homes). En funció de l'edat no es pot establir una relació significativa, ja que els diferents grups d'edat tenen diferents proporcions de

persones que han respost (més de la meitat dels majors de 55 anys no han respost per no correspondre a la seva situació), i en funció del nivell d'estudis tampoc es pot considerar significativa la relació, tot i que hi ha més proporció dels que diuen que la dona s'encarrega habitualment d'ajudar els nens a fer els deures entre les que tenen estudis primaris o inferiors (29%) que entre els que tenen estudis universitaris (15%), que diuen en major proporció que ho fan tots dos (34%).

(Només als casats o parella de fet. N=599)

4. Aproximadament, quantes hores a la setmana dedica vostè personalment a les tasques domèstiques? (sense tenir en compte la cura dels fills ni les activitats que es puguin considerar d'oci)

	Freqüència	Percentatge
Cap	16	2,7
entre 1 i 7 hores	192	32,0
entre 8 i 14 hores	182	30,3
entre 15 i 28 hores	138	23,1
29 o més hores	62	10,4
Ns-Nc	9	1,5
Total	599	100,0

Prop d'un 3% de les persones enquestades reconeixen que no dediquen cap hora a les tasques domèstiques, un 32% hi dedica entre una i set hores a la setmana (equivaldria a una hora diària o menys), un 30% hi dedica entre vuit i catorze hores setmanals (entre una i dues hores al dia), un 23% diu que hi dedica entre quinze i vint-i-vuit hores a la setmana (entre dues i quatre hores al dia) i un 10% vint-i-nou hores o més (més de quatre hores al dia).

En els grups de menys hores hi ha més proporció d'homes: un 5% no dediquen cap hora i un 48% dediquen entre una i set hores a la setmana (en el cas de les dones menys d'un 1% diu que no hi dedica cap hora i un 17% hi dedica entre una i set hores a la setmana), mentre que hi ha més proporció de dones que dediquen més hores a la setmana a les tasques domèstiques: el 37% de les dones dediquen entre 15 i 28 hores setmanals (per només un 9% dels homes) i gairebé un 20% dedica més de 29 hores a la setmana (per només un 1% dels homes).

	Sexe		Total
	Home	Dona	
Cap	4,7%	,7%	2,7%
entre 1 i 7 hores	47,8%	16,6%	32,1%
entre 8 i 14 hores	35,0%	25,8%	30,4%
entre 15 i 28 hores	8,8%	37,1%	23,0%
29 o més hores	1,0%	19,5%	10,4%
Ns-Nc	2,7%	,3%	1,5%
Base	297	302	599

La mitjana d'hores setmanals dedicades a les tasques domèstiques és de 14,30 hores (aproximadament dues hores al dia), si bé les dones hi dediquen més hores de mitjana (19,7) que els homes (8,7). En funció de l'edat, s'observa que els homes més grans són els que menys temps dediquen a les tasques de la llar (els menors de 40 anys al voltant de 10 hores de mitjana, els que tenen entre 40 i 54 anys hi dediquen unes 9 hores i els majors de 55 anys unes 7 hores de mitjana), mentre les dones més joves hi dediquen menys temps que les de més edat (les menors de 40 anys hi dediquen unes 16 hores setmanals, les que tenen entre 40 i 54 anys unes 22 hores de mitjana i els majors de 55 anys unes 23 hores). En totes les franges d'edat, les dones dediquen més hores que els homes, però aquesta diferència és més àmplia entre els més grans, el que indicaria que en les generacions més joves es tendeix a un model de parella més igualitari:

Mitjana d'hores setmanals que dedica a les tasques domèstiques

	Home		Dona	
	Freqüència	Mitjana	Freqüència	Mitjana
De 18 a 24 anys	5	10,0	11	15,5
De 25 a 39 anys	95	9,5	116	16,2
De 40 a 54 anys	110	9,2	96	21,9
Més de 55 anys	78	6,9	78	22,8
Total	289	8,7	301	19,7

Així entre les persones menors de 40 anys les dones dediquen de mitjana unes sis hores més a la setmana que els homes a les tasques domèstiques, entre els 40 i els 54 anys les dones hi dedicarien unes tretze hores més que els homes i entre els majors de 55 anys les dones hi dediquen de mitjana setze hores més que els homes a les tasques domèstiques. El canvi és important, ja que les dones més joves fan aproximadament un 50% més d'hores de mitjana que els homes coetanis, quan en els i les majors de 55 anys, la desproporció era del 230%.

Per nacionalitats, els francesos són els que menys temps dediquen a les tasques de la llar (6,5 hores de mitjana els homes i 12,6 hores les dones), seguits dels andorrans (8 hores els homes i 16,6 les dones), mentre que els espanyols hi dediquen per sobre de la mitjana (10 hores els homes i 21 hores les dones). Les dones portugueses són les que més hores dediquen a les tasques domèstiques de mitjana (23,5) mentre que els homes portuguesos només hi dediquen 8 hores de mitjana.

En aquest cas, es reflecteix la situació socioeconòmica global de cada grup nacional, de manera que es pot induir que els francesos i andorrans tendeixen més a externalitzar tasques de la llar, que no els espanyols i portuguesos, en tenir rendes més baixes. D'altra banda, la desproporció es manté al voltant del doble de treball domèstic-familiar per a les dones, variant molt poc entre francesos, andorrans i espanyols (94%, 108% i 110% respectivament). Per contra, entre els portuguesos, el diferencial es dispara, assumint les dones un 194% més de treball domèstic-familiar, en relació als homes.

En funció del nivell d'estudis, dediquen més hores a les tasques domèstiques els homes amb més nivell formatiu (9,3 hores els que tenen estudis universitaris i 9,1 hores els que tenen estudis secundaris, per 7,8 hores els que tenen estudis primaris o inferiors), mentre que en el cas de les dones disminueix espectacularment el temps dedicat a les feines de casa entre les que tenen nivells d'estudis més alts (les que tenen estudis primaris hi dediquen 23,6 hores de mitjana, les que tenen estudis secundaris 18,7 hores i les que tenen estudis universitaris 13,7 hores). A mesura que augmenten els estudis de les dones, cal suposar que la seva carrera professional és més qualificada i més tendència tenen a romandre-hi. Al seu torn, també perceben ingressos més elevats, la qual cosa facilita que part del treball domèstic-familiar s'externalitzi en terceres persones, mitjançant una relació mercantil. D'altra banda, i en el mateix sentit, cal tenir en compte que en les famílies de majors credencials formatives, la divisió sexual del treball es relaxa i la implicació dels homes en les tasques de la llar i de cura de persones s'incrementa.

En relació a l'ocupació també s'observen diferències entre homes i dones, de manera que entre els homes no hi ha gaire diferència entre les hores que dediquen de mitjana a les tasques domèstiques els ocupats (8,6) i els no ocupats (8,9), mentre que les dones ocupades dediquen menys hores a la setmana (17,6) a les tasques domèstiques que les no ocupades (24,9). Naturalment, les dones que treballen fora de casa no poden dedicar tant temps a les tasques domèstiques, però tot i això hi dediquen de mitjana nou hores més que els homes. També cal tenir en compte la relació entre l'ocupació de les dones, el seu nivell d'estudis i l'edat, ja que les dones més joves, tenen més nivell d'estudis i treballen en major proporció, de manera que també poden tenir millors ocupacions i es poden permetre contractar una persona per fer feines domèstiques. Per una altra part, hi ha més dones amb menys nivell formatiu que són mestresses de casa (també tenen més edat),⁷ i per tant dediquen més hores a les tasques domèstiques que els seus homes. A més, entre les persones de més edat es més habitual la divisió tradicional de les tasques segons el gènere (les dones com a encarregades de les tasques domèstiques), mentre que les parelles més joves (que solen tenir més nivell d'estudis i en major proporció treballen tots dos) mantenen relacions més igualitàries.

(Només als casats o parella de fet. N=599)

5. I la seva parella, quantes hores a la setmana dedica a les tasques domèstiques? (sense tenir en compte la cura dels fills ni les activitats que es puguin considerar d'oci)

	Freqüència	Percentatge
Cap	70	11,7
entre 1 i 7 hores	203	34,0
entre 8 i 14 hores	159	26,5
entre 15 i 28 hores	113	18,9
29 o més hores	30	5,0
Ns-Nc	24	4,0
Total	599	100,0

⁷ Entre les dones casades o que viuen en parella, es declaren mestresses de casa un 10% de les menors de 40 anys, el 21% de les que tenen entre 40 i 54 anys i un 30% de les majors de 55 anys (el 41% d'aquest grup són jubilades, i moltes d'elles també mestresses de casa).

Prop d'un 12% diu que la seva parella no hi dedica cap hora a les tasques domèstiques, un 34% diu que la parella hi dedica entre una i set hores setmanals (una hora al dia o menys), un 26% diu que la parella hi dedica entre vuit i catorze hores (entre una i dues hores diàries), un 20% diu que la parella realitza tasques domèstiques entre quinze i vint-i-vuit hores a la setmana (entre dues i quatre hores al dia), mentre que un 5% diu que la seva parella hi dedica més de vint-i-nou hores a la setmana (més de quatre hores al dia).

Les dones diuen en major proporció que les seves parelles dediquen menys de set hores a la setmana a les tasques de la llar, mentre que els homes diuen en major proporció que les seves parelles dediquen més hores a les tasques domèstiques.

Segons els homes, les seves dones hi dediquen una mitjana de 15,3 hores setmanals a les tasques domèstiques, mentre que les dones calculen que les seves parelles hi dediquen 5,7 hores de mitjana. Els homes de més edat són els que diuen que les seves parelles dediquen més hores a les tasques domèstiques (els menors de 40 anys diuen que les seves dones hi dediquen una mitjana de poc més de 13 hores setmanals, els de 40 a 54 anys diuen que les dones dediquen a les tasques domèstiques unes 15 hores i els majors de 55 anys diuen que les dones hi dediquen prop de 18 hores de mitjana), mentre que les dones de més edat diuen que els seus homes hi dediquen menys hores (les que tenen entre 18 i 54 anys diuen que la seva parella hi dedica poc més de 6 hores, i les majors de 55 anys diuen que els homes hi dediquen 4 hores de mitjana). Aquesta relació es correspon amb l'observada entre les persones enquestades (encara que les xifres varien), de manera que sembla ratificar-se que en tots els casos les dones hi dediquen més hores a les tasques de la llar que els homes, i que la diferència d'hores dedicades és més alta entre les persones de més edat.

Mitjana d'hores setmanals que dedica a les tasques domèstiques la seva parella

	Home		Dona	
	Freqüència	Mitjana	Freqüència	Mitjana
De 18 a 24 anys	5	13,8	11	6,2
De 25 a 39 anys	95	13,4	111	6,2
De 40 a 54 anys	109	15,1	91	6,3
Més de 55 anys	81	17,9	70	4,0
Total	291	15,3	284	5,7

Els homes amb nivells d'estudis primaris són els que diuen que les seves parelles dediquen més hores a les tasques domèstiques (17 hores de mitjana), seguits dels que tenen estudis secundaris (16 hores), mentre que els que tenen estudis universitaris diuen que les seves dones hi dediquen menys hores de mitjana (11). En el cas de les dones augmenta les hores que dedica la seva parella a les tasques domèstiques entre les que tenen més nivell d'estudis (aproximadament 4 hores les parelles de les dones que tenen estudis primaris i unes 6 hores de mitjana les parelles de les dones amb estudis secundaris i universitaris).

Comparant les hores que declaren que dediquen les persones enquestades a les tasques domèstiques amb les que diuen que hi dedica la seva parella, s'observa que un 31% dels

homes diuen que hi dediquen les mateixes hores que la seva parella, mentre que la majoria (63%) reconeix que les seves dones hi dediquen més hores, i només un 6% diuen que ells hi dediquen més hores que les seves parelles. Per una altra part, un 15% de les dones enquestades diuen que hi dediquen les mateixes hores que la seva parella a les tasques de la llar, mentre que el 83% diu que elles dediquen més hores que els seus homes i només un 2% de les dones diuen els seus homes hi dediquen més hores que elles.

(Només als casats o parella de fet. N=599)

6. Quina de les següents frases descriu millor la forma que es reparteixen les tasques domèstiques vostè i la seva parella?

	Freqüència	Percentatge
Faig més del que em correspon	126	21,0
Faig més o menys el que em correspon	391	65,4
Faig menys del que em correspon	69	11,5
Ns/nc	12	2,1
Total	598	100,0

Un 65% de les persones enquestades consideren que fan el que els correspon en relació al repartiment de les tasques domèstiques entre la parella, mentre que un 21% considera que fa més del que li correspon i un 12% creu que fa menys del que li correspon. Les diferències entre homes i dones són molt significatives:

	Sexe		Total
	Home	Dona	
Faig més del que em correspon	4,0%	38,0%	21,1%
Faig més o menys el que em correspon	72,1%	58,7%	65,4%
Faig menys del que em correspon	21,1%	2,0%	11,5%
Ns/nc	2,7%	1,3%	2,0%
Base	298	300	598

En conjunt, els homes consideren majoritàriament (72%) que fan el que els correspon, (entre aquests, un 40% reconeix que la seva parella dedica més hores a les tasques de la llar, un 27% diu que fan les mateixes hores i un 5% diu que hi dedica més hores que la seva parella), el 21% creu que fa menys del que li correspon i només un 4% diu que fa més del que li correspon. La majoria de les dones (58%) també considera que fa el que li correspon (entre aquestes un 45% diu que fan més hores que la seva parella i un 12% diuen que fan les mateixes hores), mentre que un 38% de les dones considera que fan més del que els correspon i només un 2% diuen que fan menys del que els correspon.

En molts casos sembla assumit que a les dones els correspon dedicar més hores a les tasques domèstiques, ja que hi ha una important proporció tant d'homes com de dones que consideren que fan el que els correspon tot i que les dones fan més hores que la seva parella.

Lògicament, la percepció dels que consideren que fan més del que els correspon augmenta entre els que dediquen més hores a la setmana a les tasques domèstiques (el 10% dels que dediquen entre una i set hores a la setmana, pel 47% dels que hi dediquen més de vint-i-vuit hores), alhora que disminueix la proporció de les persones que creuen que fan menys del que els correspon (així ho considera el 24% dels que dediquen menys de set hores a la setmana, però només un 3% dels que hi dediquen més de quinze hores).

7. Quan hi ha fills petits (que encara no tenen edat per anar a l'escola), quina de les següents possibilitats és la que vostè considera ideal?

	Freqüència	Percentatge
Pare i mare treballin fora de casa a jornada completa	126	14,5
Dona temps parcial, home completa	257	29,6
Home temps parcial, dona completa	8	1,0
Home i dona a temps parcial	218	25,1
Dona no treballi fora de casa	247	28,4
Home no treballi fora de casa	1	,1
Ns/nc	12	1,4
Total	870	100,0

Gairebé un 30% de les persones enquestades consideren que quan hi ha fills petits, la situació ideal seria que la dona treballés a temps parcial i l'home a jornada completa, i un 28% consideren millor que la dona no treballi fora de casa. En aquestes dues opcions s'assumeix que la dona és la que té una major responsabilitat en la tasca de cuidar els fills, havent de reduir per això la seva jornada laboral o renunciar a treballar fora de casa; per tant, s'atribueix a la dona el paper social de la criança i cura dels fills. Un 25% considera que seria millor que tant l'home com la dona treballessin a temps parcial, i prop d'un 15% respon que la situació ideal és que tant el pare com la mare treballin fora de casa a jornada completa; aquestes opcions en principi corresponen a una idea de corresponsabilització de la cura dels fills entre el pare i la mare (no implica que només un dels progenitors redueixi la seva jornada laboral per poder dedicar més temps als fills). Només un 1% optaria per la possibilitat de que sigui el pare el que treballi a temps parcial i la dona a jornada completa.

Un 31% de les dones i un 26% dels homes consideren que el millor és que la dona no treballi fora de casa quan hi ha fills petits, un 30% i un 29% respectivament diuen que l'home treballi a jornada completa i la dona treballi a temps parcial, mentre que un 26% de les dones i un 24% dels homes diuen que és preferible que tots dos treballin a mitja jornada. En relació a l'edat s'observa una clara diferència en les preferències, ja que els més grans consideren en major proporció com a ideal que la dona no treballi fora de casa (el 43% dels majors de 55 anys, pel 15% dels que tenen entre 18 i 24 anys), mentre que les generacions més joves prefereixen en major proporció que el pare i la mare treballin a mitja jornada (el que suposa una major corresponsabilització en les tasques

de cuidar els fills), encara que també hi ha una tendència a que es consideri que és la dona la que ha de renunciar a treballar fora de casa o almenys la que ha de reduir la seva jornada laboral.

Segons la nacionalitat de les persones enquestades, destaca que els andorrans (19%) i francesos (22%) diuen en menor proporció que la dona no treballi fora de casa (pel 35% dels espanyols, el 32% dels portuguesos i el 37% de la resta de nacionalitats).

Les persones amb estudis primaris són les que diuen en major proporció que consideren preferible que la dona no treballi fora de casa mentre tenen fills petits (45% dels que tenen estudis primaris, pel 25% dels que tenen estudis secundaris i el 13% dels que tenen estudis universitaris), mentre que els que tenen estudis superiors diuen en major proporció que l'home i la dona treballin a temps parcial (el 43% dels que tenen estudis universitaris, pel 24% dels que tenen estudis secundaris i el 13% dels que tenen estudis primaris).

Entre les persones ocupades, els que diuen en major proporció que el millor és que la dona no treballi fora de casa quan té fills petits són els treballadors de la indústria i la construcció (43%) i els treballadors no qualificats (45%), mentre que les persones que treballen en llocs més qualificats com els professionals i tècnics opinen majoritàriament que tant l'home com la dona haurien de reduir la seva jornada (52%) i només un de cada deu (10%) diu que la dona hauria de deixar de treballar.

Les persones que no tenen fills diuen en major proporció que tant el pare com la mare haurien de reduir la jornada laboral (un 33% i un 22% respectivament) i diuen en menor proporció que la dona no treballi fora de casa (el 18% dels que no tenen fills pel 33% dels que tenen fills), però aquesta diferència cal relacionar-la amb l'edat, ja que els que no tenen fills són sobretot els joves i també són els més favorables a que tant l'home com la dona treballin a temps parcial.

8. (Només als casats o parelles de fet) En quina de les següents situacions es troba vostè actualment?

	Freqüència	Percentatge
Treballa a jornada completa	411	67,9
Treballa a mitja jornada/hores	59	9,7
Mestressa de casa	60	9,8
Jubilat/da o pensionista	67	11,1
Altres	9	1,4
Total	606	100,0

Un 68% de les persones enquestades –considerant només les persones que estan casades o viuen en parella– treballen a jornada completa i aproximadament un 10% treballen a mitja jornada, un altre 10% són mestresses de casa i un 11% són jubilats o pensionistes. Els homes treballen a jornada completa en major proporció (el 81% dels homes pel 55%

de les dones), mentre que les dones treballen mitja jornada amb major freqüència que els homes (el 15% de les dones pel 5% dels homes) o són mestresses de casa (un 20% de les dones).

9. (Només als casats o parelles de fet) I la seva parella?

	Freqüència	Percentatge
Treballa a jornada completa	455	75,3
Treballa a mitja jornada/hores	46	7,6
Mestressa de casa	34	5,6
Jubilat/da o pensionista	59	9,7
Altres	11	1,8
Total	604	100,0

		Home				Total
		Treballa a jornada completa	Treballa a mitja jornada/hores	Jubilat/da o pensionista	Altres	
Dona	Treballa a jornada completa	348 57,7%	11 1,8%	8 1,3%	1 ,2%	368 61,0%
	Treballa a mitja jornada/hores	74 12,3%	4 ,7%	4 ,7%	2 ,3%	84 13,9%
	Mestressa de casa	67 11,1%	2 ,3%	21 3,5%	2 ,3%	92 15,3%
	Jubilat/da o pensionista	5 ,8%	1 ,2%	43 7,1%		49 8,1%
	Altres	2 ,3%	2 ,3%	2 ,3%	4 ,7%	10 1,7%
	Total	496 82,3%	20 3,3%	78 12,9%	9 1,5%	603 100,0%

El model predominant és el de les parelles en què tant l'home com la dona treballen a jornada completa (un 58% de les parelles). En segon lloc destaca que en les parelles en que la dona treballa a mitja jornada o quan la dona no treballa fora de casa (mestressa de casa), l'home treballa a jornada completa (aproximadament en un 12% de les parelles l'home treballa a jornada completa i la dona a mitja jornada i en un 11% l'home treballa a jornada completa i la dona és mestressa de casa). Els casos en què l'home treballa mitja jornada i la dona a jornada completa, o les parelles en les que tots dos treballen a mitja jornada són molt poc freqüents (3%). La resta són parelles en les que cap dels dos membres treballa actualment per diferents situacions (jubilats, mestressa de casa, estudiants...), o treballa un dels dos membres de la parella però l'altre no (jubilat, estudiant...).

En conjunt destaca que hi ha una alta proporció de parelles en que tots dos treballen (un 73% incloent tant els que treballen a jornada completa com a mitja jornada), però els homes continuen mantenint una major presència en el mercat laboral ja que treballen

amb més freqüència que les dones a jornada completa, i una part de les parelles segueix el model tradicional de divisió de rols (home ocupat i la dona mestressa de casa).

10. Qui té més ingressos vostè o la seva parella?

	Freqüència	Percentatge
La meva parella no té ingressos	50	8,3
Jo tinc més ingressos que la meva parella	174	28,7
Tenim aproximadament els mateixos ingressos	118	19,4
La meva parella té més ingressos que jo	193	31,7
Jo no tinc ingressos	60	9,9
Nc	12	2,0
Total	608	100,0

En relació als ingressos que aporten els membres de la parella, els homes diuen en major proporció que tenen més ingressos que la seva parella (el 50% dels homes diuen que tenen més ingressos que la seva parella, i només un 8% de les dones diuen que tenen ingressos més alts que el seu company). Per una part, això es podria explicar pel fet que algunes dones no tenen ingressos propis perquè no treballen fora de casa (mestresses de casa), o pel fet que hi ha més dones que treballen mitja jornada –i per tant amb ingressos inferiors–, però la desigualtat en els ingressos també es manté entre les parelles que treballen tots dos a jornada completa, degut a que els sous de les dones són més baixos que els dels homes.⁸

En un mateix grup d'ocupació, els homes diuen que tenen més ingressos que la seva parella i les dones diuen que la seva parella té més ingressos (tot i que no sabem de què treballen les respectives parelles).

Per una altra part, la segmentació del mercat de treball en funció del gènere (hi ha menys proporció de dones que ocupen les categories d'ocupació més altes i treballen en major proporció que els homes en ocupacions no qualificades)⁹, també es tradueix en una desigualtat en els ingressos (els homes tenen més ingressos que les dones) i pot afavorir el repartiment desigual del poder en la presa de decisions i negociacions dins la parella. El fet que en la majoria de parelles els homes aportin més diners situa les dones en una posició inferior (en alguns casos les dones es troben en una situació de dependència econòmica).

⁸ Segons les dades del Butlletí Mensual de Conjuntura del mes de gener del 2005, el salari de la dona és un 29% inferior al de l'home, si bé aquesta diferència varia segons el sector (és més alta en el sector financer, amb prop d'un 45% menys per a les dones, mentre que en l'educació la diferència és d'un 16%).

⁹ Veure relació entre ocupació i sexe (Introducció, apartat 1.4).

11. Com administren els ingressos que aporten els dos o alguns dels dos?

	Freqüència	Percentatge
Jo administro els diners i li dono a la meva parella una part	17	2,8
La meva parella administra els diners i em dona una part	19	3,1
Ajuntem tots els diners i cadascú agafa el que necessita	464	76,6
Ajuntem part dels diners i mantenim per separat la resta	72	11,9
Mantenim els diners per separat	26	4,3
Nc	8	1,3
Total	605	100,0

A l'hora d'administrar els ingressos un 77% de les persones enquestades (tres de cada quatre) diuen que posen en comú tots els diners i cadascú agafa el que necessita, i un 12% ajunta una part dels diners (comparteixen part dels ingressos), mantenint la resta per separat. Només en un 5% dels casos un dels membres administra els diners, donant a la seva parella una part, i un 4% diu que mantenen els diners per separat.

12. Li sembla bé aquesta organització/administració dels ingressos?

	Freqüència	Percentatge
Sí	591	97,7
No	6	1,0
Ns/nc	8	1,3
Total	605	100,0

En gairebé tots els casos (98%) els sembla bé aquesta administració dels ingressos. D'alguna manera, sembla que l'organització és fruit d'una mena de pacte, explícit o implícit.

INFÀNCIA I GÈNERE

1. En els darrers mesos ha comprat o regalat algun joc/joguina per algun nen o nena d'entre dos i deu anys?

	Freqüència	Percentatge
Sí	477	54,9
No	390	44,8
Ns/nc	3	,3
Total	870	100,0

Els jocs i joguines dels infants és un dels àmbits en el que també es poden manifestar estereotips de gènere. Per una part el joc és un element de la socialització dels infants, amb el que aprenen i posen en pràctica activitats i relacions de l'entorn social, i per una altra banda bona part de les joguines estan marcades amb estereotips de gènere (unes es consideren masculines i altres femenines), de manera que unes determinades joguines es consideren més apropiades per als nens i unes altres per a les nenes.

Un 55% de les persones enquestades diu que en els darrers mesos han comprat o regalat algun joc o juguina per algun nen o nena d'entre dos i deu anys.

2. (Als que sí han comprat algun joc o juguina) Quin tipus de joc o juguina era? I era per a un nen o per a una nena? (màxim tres joguines)

	nen o nena			
	Nen		Nena	
	Freqüència	Percentatge	Freqüència	Percentatge
Joc de taula, joc educatiu	158	43,7	159	44,9
Nina o complements, peluix	56	15,5	158	44,7
Vídeo joc, ordinador	98	27,1	61	17,3
Joc de construcció o manualitats	87	24,1	65	18,4
Cotxe o altres vehicles	106	29,5	39	10,9
Llibres	16	4,6	27	7,7
Audiovisuals (cds, dvd, vídeo, aparell música)	14	3,8	25	7,1
Ninot (spiderman...)	19	5,2	10	2,9
Roba i complements	11	3,1	12	3,4
Instrument musical	12	3,5	11	3,2
Bicicleta	10	2,9	12	3,4
Monopatí, trineu, material esportiu, etc.	7	2,0	10	2,7
Pilota	11	3,2	7	2,0
Disfressa	4	1,2	6	1,7
Eines de la cuina/llar	1	,4	6	1,6
Pisarra, pintures, material escolar	2	,5	8	2,3
Base	361		354	

Les joguines que més s'han comprat o regalat són jocs de taula o jocs educatius, nines o complements, vídeo jocs o ordinadors, jocs de construcció o manualitats i cotxes o altres vehicles de joguina.

Entre els diferents jocs o joguines regalats, es pot observar que els jocs de taula o jocs educatius s'han regalat en una proporció similar a nens i nenes (un 44% dels que han fet un regal a un nen i un 45% dels que han fet un regal a una nena), però en altres casos s'observen diferències considerables. Així, a les nenes els han regalat en major proporció nines o complements, llibres i audiovisuals (cd, dvd, etc.), mentre que els cotxes o vehicles de joguina, els jocs d'ordinador i els jocs de construcció o manualitats s'han regalat en major proporció als nens. Sembla doncs, que es continuen comprant joguines per a les nenes seguint estereotips dels rols femenins o que impliquen activitats més passives, mentre que molts dels jocs regalats als nens responen a activitats considerades tradicionalment masculines.

CAMPANYA DE SENSIBILITZACIÓ

1.- Ha vist/coneix la campanya de sensibilització que s'està difonent en els darrers mesos (amb l'eslògan "T'ho creus?") per al foment de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones?

	Freqüència	Percentatge
Sí	418	48,0
No	452	51,9
Ns/nc	1	,1
Total	870	100,0

Gairebé la meitat de les persones enquestades (48%) diuen que han vist o coneixen la campanya per al foment de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.

La proporció dels que coneixen aquesta campanya és la mateixa entre homes i dones (un 48% la coneix i un 52% no la coneix). En funció de l'edat de les persones enquestades, hi ha més proporció que diuen que han vist o coneixen la campanya entre els 25 i 39 anys (el 53% la coneix) i entre els 40 i 55 anys (el 55% la coneix), que entre els més joves (un 39% dels que tenen entre 18 i 24 anys) i els més grans (un 36% dels majors de 55 anys). Per nacionalitat, destaca que els andorrans (60%) i els francesos (51%) són els que diuen en major proporció que han vist o coneixen la campanya (pel 42% dels espanyols, el 35% dels portuguesos i el 38% del grup d'altres nacionalitats). També augmenta la proporció de persones que coneixen la campanya entre les que tenen més nivell d'estudis (el 31% dels que tenen estudis primaris, el 50% dels que tenen estudis secundaris i el 67% dels que tenen estudis universitaris), i segons l'ocupació els professionals i tècnics (67%), el personal administratiu (67%) i els directius, propietaris i comandaments intermedis (54%) són els que amb més freqüència la coneixen (només un 28% dels treballadors no qualificats la coneix).

Aquesta campanya és coneguda amb la mateixa freqüència per homes i dones, i és més coneguda per la població d'adults joves i de mitjana edat, de nacionalitat andorrana, amb estudis superiors i ocupacions més altes, però sembla que no ha arribat prou a la resta de la població d'Andorra.

2. (Només als que coneixen la campanya) A través de quin mitjà l'hi ha arribat? (multiresposta)

	Freqüència	Percentatge
Cartells	144	34,5
Tanques publicitàries	101	24,2
Targetons/postals	56	13,3
Espots publicitaris a Andorra televisió	161	38,6
Anuncis als diaris	71	17,1
Falques publicitàries a la ràdio	27	6,6
Boca orella	2	,4
Base	418	

Entre les persones que han vist o coneixen la campanya, destaca que el 39% l'ha vist en els espots publicitaris d'Andorra Televisió, un 35% en cartells i un 24% en tanques publicitàries. Un 17% també l'ha vist en anuncis a la premsa i un 13% a través de targetons o postals, mentre que un 7% l'ha sentit en les falques publicitàries a la ràdio.

3. (Només als que coneixen la campanya) Creu que aquesta campanya és necessària per conscienciar a la població sobre les desigualtats entre homes i dones?

	Freqüència	Percentatge
Sí	340	81,4
No	66	15,9
Ns/nc	11	2,7
Total	417	100,0

Un 81% de les persones que coneixen o han vist la campanya consideren que és necessària per conscienciar a la població sobre les desigualtats entre homes i dones, mentre que un 16% no la considera necessària.

No s'observen diferències significatives en funció del gènere, ja que els homes i les dones pensen que la campanya és necessària en proporcions similars (el 83% de les dones i el 80% dels homes). Les persones entre 25 i 39 anys són les que diuen en major proporció que és necessària (89%), i també ho diuen en major proporció les persones de nacionalitat portuguesa (98%), francesa (90%) i el grup d'altres nacionalitats (86%), tot i que en aquest cas les diferències no resulten significatives a nivell estadístic. En funció del nivell d'estudis i l'ocupació tampoc es poden considerar significatives les diferències entre els diferents grups.

4. (Només als que coneixen la campanya) En una escala entre 0 (gens útil) i 10 (molt útil), valori si aquesta campanya pot ser útil per reduir les desigualtats entre homes i dones

	Freqüència	Percentatge
0	17	4,1
1	4	1,0
2	11	2,7
3	23	5,5
4	20	4,9
5	77	18,5
6	52	12,5
7	64	15,4
8	77	18,6
9	20	4,9
10	47	11,4
Ns/nc	3	,6
Total	417	100,0

Al demanar la valoració sobre la utilitat de la campanya per reduir les desigualtats entre homes i dones (en una escala entre 0 i 10), un 18% li dona una puntuació baixa (entre 0 i 4), un 19% li dona una puntuació intermèdia (5), i la majoria (63%) de la població li dona puntuacions superiors a 6. La mitjana de la puntuació és de 6,3, és a dir es considera bastant útil. No hi ha molta diferència en funció del sexe (la mitjana de puntuació de les dones és de 6,4 i la dels homes de 6,1), i en funció de l'edat sembla que els més joves consideren més útil la campanya (la puntuació mitjana dels que tenen entre 18 i 24 anys és de 6,8 i la dels majors de 55 anys és de 6,0). En funció de la nacionalitat les diferències són més importants, destacant que a l'hora de valorar la utilitat de la campanya la puntuació mitjana és la més baixa entre els andorrans (5,6) i més alta entre els portuguesos (8,1) i entre els francesos (7,1), però en aquests dos grups la mostra és molt reduïda (hi ha pocs casos dels que coneixen la campanya). També li donen una puntuació més baixa (consideren menys útil la campanya) les persones amb estudis universitaris (5,7) que els que tenen estudis primaris o secundaris (6,5), i els directius, propietaris i comandaments intermedis, els professionals i tècnics, i el personal administratiu (al voltant de 5,6), que les mestresses de casa (7), els treballadors de la indústria i la construcció (7), els treballadors del comerç, restauració i serveis personals (7,2), els treballadors no qualificats (8,0).

CONCLUSIONS

A mode de conclusió volem donar una visió de conjunt de totes les qüestions formulades en diferents observatoris realitzats en el transcurs del 2004/05, que ens ha servit per copçar les opinions que tenen els ciutadans d'Andorra respecte a les relacions de gènere; tema que s'està plantejant i debatent des de fa uns anys i que ha donat lloc a engegar campanyes de sensibilització per al foment de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, com la que s'ha dut a terme al nostre país.

És possible que a primera vista, els estereotips que la gent té envers determinats aspectes com el que ens ocupa no tenen gran transcendència, però el cert és que a partir d'aquests estereotips s'organitzen les pautes socioculturals que finalment repercuteixen tant en l'organització socioeconòmica de la societat com en la vida quotidiana de les persones.

Per això, és important analitzar dibuixar l'horitzó que ens depara, i valorar quines mesures o polítiques s'han de dur a terme per a un futur més igualitari.

En els darrers anys s'han posat en manifest desigualtats entre homes i dones , tant pel que fa al mercat laboral com en l'assumpció de les responsabilitats domèstiques.

Fa uns anys no es parlava encara d'aquest tema, perquè les dones eren relegades a la invisibilitat de l'àmbit privat , però en el moment que accedeixen a l'educació superior i se'ls reconeix el seu dret a escollir i seguir una carrera professional, sorgeixen noves tensions. Tensions entre família i treball que no han fet més que endurir aquesta situació.

Segons els resultats de les enquestes, es perceben força desigualtats entre ambdós sexes en relació al salari, la promoció professional i l'accés a llocs de responsabilitat en les empreses i en la vida política.

La majoria dels enquestats tenen la impressió que els salaris de les dones acostumen a ser més baixos que els dels homes i que elles s'han d'esforçar-se més, perquè es reconegui la seva feina.

Aquesta percepció s'adiu amb la situació real del mercat de treball , on es produeix una clara segmentació vertical per raons de gènere, que genera una desigual participació entre homes i dones en els llocs de treball més qualificats. Així, mentre en les ocupacions directives predominen els homes, en les no qualificades predominen elles; la qual cosa es tradueix també en una desigualtat en els ingressos (efectivament els homes demostren tenir més ingressos que les dones).

Tot i que una gran majoria reconeix les diferents condicions en què es troba el col·lectiu femení, s'intueix una mena de resignació amb la situació actual, doncs s'assumeix que les dones al tenir una major disposició a rebre ordres, s'adapten millor que ells a ocupar llocs subordinats . Aquesta percepció, a més a més, es reforça amb la idea de que les dones tenen una inclinació a ocupar-se d'altres persones .

Altres característiques que s'atribueixen com inherents al sexe femení és la facilitat oral, l'habilitat manual , mentre que l'aptitud que es considera més masculina és la força física.

Sens dubte, aquests estereotips influeixen en la segregació professional en funció del gènere, donant lloc a branques d'activitat masculinitzades - com la indústria, els garatges i la construcció, -i d'altres de feminitzades- com el comerç turístic, la infermeria i l'educació primària-. En principi, aquesta segregació horitzontal que es produeix en el mercat laboral Andorra, no sembla que correspon amb les opinions dels enquestats, que consideren que gairebé totes les professions poden ser desenvolupades indistintament per homes i dones. En canvi, si s'analitzen una mica més les dades, en algunes professions existeix encara un imaginari que les atribueix al gènere masculí o femení, segons sigui el cas. Així, s'observa una tendència a considerar que algunes professions les poden exercir millor els homes, com les que tenen a veure amb la força física i les que tenen un component tècnic, i les que poden exercir millor les dones, com les relacionades amb tasques de cura i/o suport.

Resumint, doncs, es pot afirmar que en la memòria col·lectiva encara existeix una divisió sexual del treball, que no tan sols es fa palès en el mercat de treball, sinó que també en l'àmbit familiar, que és el següent tema que ens ocupa.

Efectivament les dones continuen tenint un paper central en les tasques domèstiques i familiars. En aquest darrers anys, elles han assumit el rol de treballadora productiva, alhora que no han deixat de responsabilitzar-se de la feina de la llar; fenomen que es coneix com la “doble jornada”.

L'existència d'aquesta sobrecàrrega de treball no és sinó producte de patrons culturals tradicionals que encara perduren en la nostra societat com molt bé ho reflecteixen les dades. Segons la majoria dels enquestats, el fet que una mare treballi perjudica la vida familiar, sobretot si es tenen nens en edat preescolar.

La situació ideal per una tercera part dels enquestats seria, que havent fills petits, la dona treballés a temps parcial i l'home a jornada completa, mentre que per l'altre tercera part l'ideal fora que la dona no treballés. A més a més, el rol de mestressa de casa es considera gratificant per a la meitat de la població enquestada..

És a dir, en el moment que es pensa que la dona és qui ha de renunciar a una part de la jornada o a la seva carrera professional, s'està assumint que la responsabilitat familiar és principalment femenina, tot i que, en altres qüestions hi hagi un consens general a favor de la coresponsabilització de les tasques familiars i domèstiques entre el pare i la mare. En aquest sentit, pensem que aquestes opinions poden estar influenciades, en alguns casos, per la tendència a donar respostes “políticament correctes”.

Els resultats mostren que mentre els homes majoritàriament s'ocupen només de les petites reparacions, les dones, a part de la cria dels fills, s'ocupen de la major part de les tasques de la llar, com fer la neteja, la bugada, planxar, preparar el menjar, etc, i, a més a més, s'assumeix que a elles els correspon dedicar-hi més hores.

Pere tant, com persisteix aquesta idea de que les dones tenen un paper central en les tasques domèstiques, la seva incorporació al món laboral té repercussions per a la vida en família. Si els homes es coresponsabilitzessin de forma efectiva, la unitat familiar ni es ressentiria ni existirien els buits que se suposa que deixen les dones que treballen fora de casa.

Concluint, els estereotips fins ara comentats no neixen perquè sí, sinó que són el resultat d'un procés d'interiorització que s'inicia ja a la infància amb els jocs i les joguines; activitats a través de les quals els infants coneixen el món que els envolta.

Ens agradaria pensar que les joguines són asexuals, però les dades demostren que no és així. Certes joguines es consideren masculines (com els cotxes i els jocs de construcció) i d'altres es consideren femenines (com les nines i els complements), perquè moltes d'elles, així com molts dels jocs, són una imitació del que fan els adults. I com hem comentat al llarg del document el nostre és un món que no està exempt de discriminacions per raons de gènere.

Andorra, com altres societats avançades, no escapa doncs del repte de fer desaparèixer la discriminació sexual en el mercat de treball i de fer més igualitàries les oportunitats d'homes i dones en tots els àmbits. Aquest mateix és el propòsit de la campanya de sensibilització que s'ha dut a terme en el transcurs del 2004/05 i que com mostren les opinions dels enquestats es fa del tot necessària per concienciar a tota la població. Segurament, no serà gens fàcil un canvi d'actitud en les persones grans, que tenen encara idees fonamentades en els patrons culturals tradicionals, però en les generacions més joves, com s'ha pogut reflectir al llarg de les opinions sorgides en els diferents observatoris, aquest canvi de mentalitat ja s'ha iniciat i es el que farà avançar cap a la igualtat de gèneres.